

Eesti Kunstiakadeemia
Arhitektuuri teaduskond
Arhitektuuri ja linnaplaneerimise osakond

Katkestused ja kohtumised linnaruumis – vaimu ja ruumi seostest
Kopli kaubajaama näitel

Magistrand:
Yoko Alender

Juhendajad:
prof. Andres Alver
arh. mag. Indrek Runkla

Tallinn
Mai 2010

SISUKORD

0. Sissejuhatus

A. Kultuuritaust

1.0 Mõisted

1.1 Sõnakultuur

1.2 Ruumikultuur

1.3 Katkestuste kultuur

1.4 Arutelu, mõistmine, moondumine

B. Katkestused ja sidusus linnaruumis – Kopli kaubajaama näitel

1. Vaimu, keele ja ruumi seostest

2. Hinge (ja ruumi) uurimine konkreetsel kujul

3. Katkestused

3.1 Saared linnaruumis

4. Ajalugu ja identiteet

4.1 Pelgulinn

4.2 Kalamaja

4.3 Kopli kaubajaam

C. Planeerimine ja planeerimatus, äratundmised ja kohtumised

1. Planeerimine kui loovakt

2. Linnalegendid

3. Kohtumised ja avalik ruum

3.1 Seltsimajad ja loovalad

4. Kopli Kilomeeter

English Summary

Kasutatud kirjandus

Valik linke

Appendix

0. SISSEJUHATUS

Magistritöö tegeleb endise Kopli kaubajaama alaga Põhja-Tallinnas. Täpsemalt Ristiku-Kopli-Telliskivi-Heina tänavate vahelise alaga. Lähtepunktiks on linna infrastruktuuri suurematest muudatustest ajendatud kaubajaama välja viimine elumupiirkondade vaheliselt alalt ja raudteede ümbersuunamine. Teoreetilise osa eelduseks on väide, et alaga seondub hetkeolukorras (ala on minetanud kaubajaama funktsiooni, ent ruumiliselt säilitanud oma ulatuse ja piirid) katkestuse teema linnaruumis.

Suletud iseloomuga funktsiooni tõttu on kaubajaama ala ümbritsevast linnast teatud mõttes alati olnud ära lõigatud. Hetkeolukorras lõikab ala (kaubajaam ja raudtee) läbi Põhja-Tallinna väljakujunenud elamualade omavahelised ühendused ja kogu linnaosa ühenduse kesklinnaga. Seda võimendab bastionaalvööndi põhjapoolse osa läbitöötamata sidumine endise eeslinna alaga.

Autoril on Põhja-Tallinna ja Kopli kaubajaama ala vastu suur isiklik sümpaatia. Põhja-Tallinn köidab ühest küljest huvitava ruumilise (ja sotsiaalse) koosluse tõttu, mille taustaks on tööstus- ja militaarjalugu¹, teisalt toetab valikut ka väidetav Põhja-Tallinna ja ala üldine kõrge tulevikupotentsiaal. Tallinna merele avamine ja Põhja-Tallinna areng on praeguse linnaarhitekti sõnul järgnevate aastate prioriteetidid linna ruumilises arengus.² Hiljuti sõlmitud pealinna koalitsioonileppesse kirjutati sisse punkt, mis eeldab linnalt riigi survestamist kaubajaama ja kauba-raudtee väljaviimist antud asukohast.

Magistritöö teksitosa koosneb kolmest osast, esimeses on antud analüüsi laiem kultuuriline taust, teine osa käsitleb teemat täpsemalt ala ja asukoha kontekstis, kolmas osa viitab planeeringus käsitlemiseks valitud teemadele – kontseptsioonile (toetudes teise osa analüüsile).

---

¹ Tallinna kesklinna ümbritsevate puitasumite ajalugu – täpsemalt sealse kultuurikeskkonna kujunemist ja arengut on põhjalikult käsitlenud Robert Nerman. Kopli kaubajaamast on juttu tema uurimustööd kokkuvõtvates Pelgulinna, Kalamaja ja Kopli teemalistes raamatutes (vt Kasutatud kirjandus). Magistritöö ajaloolise tausta osa toetub suures osas Nermani allikatele.

² Mänd, Endrik, EPL 01.09.07

Teksiosas analüüsitud mõtetest lähtuvalt kujuneb magistritöö graafiline osa - Kopli kaubajaama planeeringuline tulevikuvision. Toetudes oma nägemusele meie käesolevast kultuurisituatsioonist, otsustan millised teemad on selles asukohas ja praegusel ajahetkel olulised - on ju planeering nõ oma aja laps – praeguse hetke väärtushinnangute üks võimalik kombinatsioon ja kontsentratsioon. Asukoha ja teemavalik on esmatähtsad otsused - kultuuriline seisukohavõtt. Läbi planeeringuliste otsuste soovin juhatada linnaosa kultuurilist arengut, toetada identiteetiloomet läbi just selle osa linnaruumist. Minu põhiliseks töövahendiks on siin avalik ruum selle kvintessentisna konsentreeritud kujul – lineaarne tegevuspark – Kopli Kilomeeter. Linnaruum, mis kutsub kohtama, kohtuma siin ja praegu endaga, naabriga, sõbraga, võõraga, ideede, taeva ja linnaga...

A. KULTUURITAUST

1.0 MÕISTED

Magistriöö teema viitab eeldusele, et pean Kopli kaubajaama oleviku reaalsuses ja minu poolt välja pakutavas tulevikus oluliseks mõisteid *katkestus* ja *sidusus*. Laiemas kultuurilises plaanis katsetan lähenemist linnaruumi analüüsile vaimsete protsesside, meele moondamise ja ruumi moondumise vastastikuse ahela uurimise läbi. Kogu selle uurimise vältel liigume keele-ruumis(!). Siinkirjutajale pakub huvi, mil moel vaimne (sageli konkreetsemalt kirjutatu) ja ruumiline (sageli konkreetsemalt ehitatu) on omavahel seotud – nii keeleline kui arhitektuurne uurivad, kirjeldavad ja peegeldavad ühiskonna moondumisi. Samas võiks mõlemad neid moondumisi ka võimendada ja isegi genereerida.

Katkestus: ladina hiatus, *häire, lõhe, tühik, voolurike, lühis*

Kultuuriline katkestus tuleb meie puhul eelkõige poliitilisest ajaloost. Anastajate ja nende poolt kaasa toodud ideoloogiate kiirest vaheldumisest, traditsioonide jõulisest mahasurumisest, moondamisest, läbilõikamispuüdest. Ka lõpetamatusest, sest sageli on erinevate ideoloogiate valitsemisaja katkestanud järgmine, eelmisele vastanduv reaalsus. Eestlase jaoks on selle kõigega enamasti kaasnenud ka vaesus ja suured kontrastid ühiskonnagruppide vahel, mis omakorda süvendab katkestust vaimses sfääris. Orjus ja omandi puudumine on ehk süvendanud ka katkestust reaalse – füüsilise ja vaimse vahel, mõjutanud vastutustunde, kaastunde ja kogukonna identiteedi tunnetamise määra.

Mis on katkestus ruumis? See on osaliselt seotud ja tulenev eelpoolkirjeldatust.

Konkreetsemalt väljendub see ka Tallinna infrastruktuuris, so ühistranspordi eri liikide omavahelises ühendamatuses, jalgrattateede suvalises jupi kaupa paiknemises, jalgsiühenduste keerukuses – näiteks ei saa ühest linnajaost teise, vahele jääb suur ala tühermaad või endist tööstusala nagu Kopli kaubajaama puhul. Samuti väljendub katkestus suurtes kontrastides, ehitatud substansi väga erinevate mahtude, ehitusaegade, ideoloogiate, funktsioonide justkui ebaloogilises, ebauhtlases, teravas kõrvuti eksisteerimises - ka näiteks ligipääsmatus mereäärsetele aladele. Ületamatused, ootamatused, katkendlikkus...

Sidusus on ruumist rääkides justkui kõige eelnevalt mainitu vastandiks. Kui osa katkestustest baseerus justkui paljususel, siis paljusus, juhul kui selle erinevad elemendid üksteisele kasulikuks osutuvad, võib muutuda sidususeks. Katkestus ja sidusus on ühest küljest vastandid, teisest küljest teatud kombinatsioonis üksteise eelduseks. Näiteks: meil on Tallinnas hulk ühistranspordiliike – valitseb paljusus. Hetkel on aga ühistranspordi võrgustiku erinevad sõlmpunktid omavahel ühendamata – ilmne katkestus – kui sõlmpunktid ühendada saab olukorrast sidusus.

Sotsiaalne sidusus on üldmõiste, mis viitab ühiskonna suutlikkusele tagada kõigi oma liikmete hea käekäik, minimeerides ebaõiglasi erinevusi ja vältides polariseerumist. ³

Kultuuriline sidusus tähendaks meie puhul liikumist suunas, kus teadvustame paljusust oma kultuurisituatsioonis, leiame enda jaoks olulised sõlmpunktid ja nendevahelised ühendused – kuskil baastasandil oleme kõik sarnased ja enda ja ühiskonna käekäigu eest võrdselt vastutavad. Kui väheneb hirm ja arusaamatus „teistsuguste“ ja oma minapilti loovate elementide kaotamise ees muutume tolerantsemaks ja tugevneb meie endi tegelik identiteet.

Katkestuste ja sidususe vahele jääb *paljusus*. Paljusus kui olukord, kus erinevused (nt. erinevad ajaloo-, kultuuri-, ühiskonna kihistused) eksisteerivad kõrvuti, ent ei pruugi teineteist mõjutada. Paljusus võib pöörduda sidususeks – juhul kui need erinevused mingil moel teineteisele vajalikuks-kasulikuks-ilmsikstoovaks osutuvad. Nii on Põhja-Tallinnale (ehk ka kogu Tallinnale) omane lisaks katkestustele ka paljusus. Magistritöös soovin tuua näiteid sellest ja uurida miks miski sellises ruumi-vaimu kombinatsioonis võib olla ehk üldsuse jaoks negatiivse alatooniga, mitteterviklik, ent teatud indiviide inspireerib looma, äratub muusa, lubab nende isiklikus kogemuses aimata ruumi ja vaimu vastastikust ilmsikstulemist, tunnetada vaimu ja ruumi vastastikust võimendumist, kestust kui kvaliteeti.

Kestus on lahutamatu seotud iseduse ehk teadvusega, või õigemini, kestus ongi isedus. Kestus ja ruum määratlevad justkui elu kaks poolust. Ühele poole jääb süvamina, kus elemendid läbistavad üksteist ja muunduvad lakkamatult, teisele poole pindmine mina, kus psühholoogilised seigad eristuvad üksteisest selgepiirilisel ja on üksteise kõrval. Süvamina on meie sisim isiklik eksistents, aga pindmine mina vastab välise ühiskondliku elu ja keelelise suhtlemise nõudmistele. ⁴

---

³ Caritas Europa <http://www.caritas.ee/s/index.php?page=4&item=49>

⁴ Ott, Margus, Henri-Louis Bergson, 20.saj mõttevool, Tartu Ülikooli kirjastus, Tallinn-Tartu,2009, lk 93-94

Iseendas vaadelduna pole sügavatel teadvusesunditel mingit pistmist kvantiteediga; nad on puhas kvaliteet; nad segunevad sellisel moel, et ei saa ütelda, kas neid on üks või mitu, ega isegi uurida, nende loomust otsekohe rikkumata. (...) Aga sedavõrd, kuidas teostuvad täielikumalt ühiskondliku elu tingimused, samavõrd tugevneb voolus, mis kannab meie teadvusesundeid seestpoolt väljapoole: vähehaaval muunduvad seisundid esemeteks või asjadeks; nad ei eemaldu ainult üksteisest, vaid ka meist. Siis me täheldame neid veel ainult homogeenses keskkonnas, kuhu me kinnitasime nenede kujutise, ja sõna kaudu, mis annab neile labase värvingu. Niimoodi moodustub teine mina, mis katab esimese. Selle mina eksistentsil on eritletud hetked ning tema seisundid eemalduvad üksteisest ja neid saab vaevata sõnades väljendada.⁵

Eelnevat teadvuse kui üldinimliku reaalsuse kirjeldust on võimalik üle kanda ka indiviidi ja ruumi seosesse. Nii leian toetust oma veendumusele, et ruumi muundumisele, kvaliteedi tekkele linnaruumis peab eelnema muutus üksikindiviidi tasemel – muutus nii ruumi kasutajas kui loojas – kultuuriline nihe. See muundumine on magistritöö käsitluse üks lähtepunkt. Seda kultuurilist nihet aitab ehk kiirendada mõtlemine, kirjutamine ruumist:

Tagasihoidlik ettepanek, uus pealisülesanne: koguda neid poeetilisi ilmaolekuid, koguda ühes ja samas linnas toimunud igapäevaelu mängu, rituaale, eemaldumisi ja lähenemisi, kus linna füüsika ja meelte rahutus või keha sund hakkasid looma imelikke välja- ja sissevaateid, kummastavaid, üldse mitte vajalikke ega kasulikke liikumisi, mis ometi koo(nda)vad sosinal „kasuliku info“ vahelt elamise enda virvarri. Üks artiklisari või raamat Tallinnas kõndimistest, seiskumistest tänavanurkadel, akendest või akendesse vaatamistest, bussi või rongi ootamistest – mida see ütleks Tallinnas kohta? Üht kindlasti: üks linn on palju liikuvam ja sügavam, kui suudab ja tahab öelda linna „üldise“ kõnelaadi distsiplineeriv panoraamsümboolika. Kui ei suudeta hoida oma linna füüsiliselt, vaid püütakse kõiki punkte „kasumlikuks“ muuta, kaotada kohtumiste hoovid ja mõttelised praod, siis võiks püüda hoida tema pidevalt uuenevat ja hajuvat poeetilist mälu, mida ei haara ühessegi sõnavõttu, sest ta asub lihtsalt kõikjal ja mitte kusagil.⁶

Räägime katkestusest ja sidususest linnaruumis. Need on nii vaimset kui füüsilist reaalsust puudutavad mõisted, mida tajume intuiitiivselt ja ruumi kasutades, seda oma meeltega kogedes. Kontseptualiseerime me selle taju läbi keele nõ vaimuga. Sellised „maailma tajumise“ küsimused – inimese, aja ja ruumi suhted on olnud eelkõige filosoofide ja metafüüsika pärusmaaks. Kestus kui kvaliteet oli prantsuse filosoofi Henri-Louis Bergsoni (1859-1941) töodes keskseks teemaks. Tema teooriaid kestusest arendas edasi ja tõi kaasaega

⁵ Bergson, Henri, *Essee teadvuse vahetutest andmetest*, Ilmamaa, Tartu, 2006, 99-100

⁶ Kaus, Jan, *Rohtunud rajad linna nähtamatul kaardil*, *Ehituskunst* 43/44

Gilles Deleuze (1925-1995). Magistritöö mõistetevalik ja -kasutus otsib mainitud teooriatest autori arusaamadele tuge, ent ei pretendeeri teooriate põhjalikumale tundmisele ega ammendavale lahkamisele. Lähtepunktina näib katkestuste kultuur siinkirjutajale justkui laiemalt kogu meie riigi ja kultuuri jaoks immanentne olevat (sellest ka töö esimese osa põhjalikum kultuuritausta käsitus). Katkestuste kultuuri füüsilist peegeldust kogeme just ruumilises maailmas, kontsentreeritud kujul ka Põhja-Tallinnas. Käsitletav katkestus Põhja-Tallinna ja kesklinna vahel on nii ruumilist kui vaimset laadi. Esmapilgul näib katkestus pigem negatiivseks - takistusena, mis nõuab ületamist. Eeldaksime ruumiliselt suuremat *sidusust* – (teede)võrgustike, funktsioonide, linnakoe muutumise sujuvamaid üleminekuid.

Enne kui asun käsitlema konkreetseid alaga seotud valitud mõisteid ja nendest tulenevat ruumi võimaliku moondumist, kirjeldan aluseks võetud kultuuritausta.

1.1 SÕNAKULTUUR

Kultuur, millest me pärineme – see väike rahvas – on alati väärtustanud, eelistanud sõna jõudu, isegi eelistanud keele reaalsust. Meie keelelises kultuuris on sidusus ilmselt oluliselt tugevam, kui ruumikultuuris. Nii orjuses kui okupatsiooni ajal on luules, kirjanduses ja lauludes loodud reaalsuses keelatud või olematu vabadus. Meie keel on meie pärimus, pääsetee ja unistuste kodu. Siin on rohkem järjepidevust ja kui soovite, kollektiivne teadvus.

1.2 RUUMIKULTUUR

Arhitektid ja urbanistid tegelevad ehitatud keskkonnaga. Eestis ei ole kunagi olnud imetlusväärseid, võimsaid ehitisi. Meie taluarhitektuur on siiani ehk Eesti ehituskultuuri suurim saavutus. Rehielamud ja talukompleksid on tõepoolest omas kontekstis imeliselt toimivad ja tundlikult rahulikku maastikku, ümbritsevasse keskkonda sobitatud.

Linnaehitusele kõige lähemal on ajaloos ehk muinaskuningate kantsid - linnused.

Võimsamate jälgi võib veel aimata Tallinnas, mis oli kunagidesse Koluvan, Rakveres, tol ajal Weizenberg ja Paides, mis siis oli Weissenstein.

Eestis on hajaküla levinum külastruktuur. Majad asuvad eraldi, puudub Euroopa mõistes nõ küla ühisruum, kuhu on kontsentreeritud avaliku funktsiooniga hooned – kirik, pood, rahvamaja, kõrts, postijaam jms. Mingil määral on mõned mõisasüdamed täitnud seda funktsiooni, ent kaugeltki mitte kõigis külates. Tuleb tõdeda, et oleme pigem ikka

metsarahvas, kes maja ehitades esimese asjana piiras oma ala, märgistas oma territooriumi istutades selle ümber puid.

MILJÖÖALAD ehk kesklinna ümbritsevad puitasumid on kujunenud esimestes suuremates eestlaste linna kolimise laines. Need puitasumid on esimene eestlaste tõsiseltvõetav katse elada linnaelu. Siiski oli miljööalade säilinud kujul kujunemise aja reaalsus, et linna võeti kaasa suur osa maaelu harjumustest. Linnaelu keerles eelkõige töökoha - vabriku ümber. Vaba aega mida veeta nõ ühiskondlikus avalikus ruumis oli tol ajal napilt. See kulus ilmselt hoovis peetava peenramaa korrashoiule, suviti ja pühade ajal käidi ikka „kodus“ talutöödel abiks.

Nõukogude kultuuriruumis oli eraelu jälle teistmoodi püha. Ühiskondlik ja avalik oli poliitilise alatooniga ja justkui sunduslik. Ka sellest rezhiimist ei tulnud tegelikku tuge linnaelu ühiskondlike, avalike aspektide arengu kasuks. Vähemalt mitte inimeste meelestatuse osas. Pigem rõhutas, muutis see aeg veelgi tuntavamaks nt individuaalmaja eelistust. Uute korterelamupiirkondade arendus jäi paljudes pooleli just seal, kus oleks tulnud hakata välja ehitama ühiskondlike, avalike funktsioonidega hooneid ja keskusi. Korteriasukad sõitsid samuti igal võimalusel ihaldatud suvila individualistlikku vabadusse. Eelkõige vaimse reaalsuse surve justkui peideti end tegelikkuse eest oma väiksesse füüsilisse kesta. Nii nagu kohati füüsiliselt külakeskuseks kujunenud mõisasüda on ka suur osa nõukogudeaegsest ehitatud pärandist anastajate kultuuri kohalikud mugandused, mille siinne kasutus ja vastuvõtt pigem süvendasid katkestuste teket. Kindlasti on nõukogude aja pärand ka vaimses mõttes süvendanud katkestuste kultuuri murdes ja moondades ärkamisajal ja esimesel vabariigi ajal hoo sisse saanud rahvusliku identiteedi- ja traditsiooniloomet.

Kas Vana Tallinn – mida hinnatakse nii kõrgelt kui ajaloolist linna, (UNESCO maailmapärandi nimekirjas) on tegelikult päris Eesti asi? Pigem on tegemist suhteliselt hästisäilinud ajaloolise Euroopaliku kaubandusühenduse pärandiga – Hansa Tallinn, toona Reval. Hansaliit (*hanse* tähistas vanasaksa keeles meeste salka) oli kaubanduslik ja poliitiline liit, mis ühendas Põhja-Saksa, Skandinaavia, Madalmaade ja Liivi linna 13. - 17. sajandini. Eestist olid Hansaliidu liikmeiks Tallinn, Tartu, Pärnu ja Viljandi. Tegemist oli suhteliselt pika ja järjepideva perioodiga, mil neid linna rendati ühise eesmärgi – kaubanduse nimel. Vana Tallinna “kilukarbi” siluett, mis üsna suures osas on selle aja pärand, on mitmes mõttes esinduslik ja toob siia kahtlemata hulgaliselt lähedasi ja kaugeid külalisi.

1.3 KATKESTUSTE KULTUUR

Peale keskaega on meie kultuur ja linnaelu selle kvintessentsina olnud loendamtute katkestuste ja muutuste juhtida. Üks uhke rezhiim on vahetanud välja eelmise suurejoonelise plaani veel enne kui ükski neist on lõpuni ellu viidud. Nii on isegi tekkinud legend, mis illustreerib näitlikult meie hirmu valmimise ees – **Tallinn ei saa kunagi valmis** – või muidu tuleb Ülemiste vanake ja... kõlab justkui oleks tegemist ühega Italo Calvino Nähtamatutest Linnadest.

Toomas Tammise artikkel *Katkestuste linn* ajakirjas Ehituskunst (49/50 2008) käsitleb katkestust kui kultuuris üldist nähtust ja selle väljendusi ehitatud keskkonnas: „*Siin ei ole ju põhimõtteliselt midagi uut. Georg Simmel kirjutas juba eelmise sajandivahetuse paiku oma essees Conflict in Modern Culture, et ükski vorm ei ole suuteline püüdma, väljendama, ega fikseerima moodsa elu pidevat voolamist ja muutust, ükski vorm ise ei suuda säilitada end moodsa elu pidevas muutuses, lõpetatus tähendab sisuliselt aegumist. Arhitektuuris kui väga kapitalimahukas ettevõtmises on tükk aega veel ehitatud ikkagi justkui igaveseks.*“⁷

Tammis väidab, et siinkohal saab eristada kultuuriliselt põhimõtteliselt erinevaid olukordi. Ühe äärmusena ja teatava lihtsustusena võib väita, et Itaalias on siiani kultuuriliselt raske midagi lammutada, küll aga on siin üle-, ümber- ja juurdeehitamise traditsioon juba sajandite (et mitte öelda aastatuhandete) pikkune. Taaskord viib see mõtted kirjanduse juurde - itaallase Italo Calvino Nähtamatud Linnad laiuvad üle sajanditepikkuse ehituskultuuri ja mõtte ajaloo. Teisalt näib anglo-ameerika kultuurile olevat olemuslikult omane pidevalt ehitada justnimelt uuesti. Siin on ka selged majanduslikud argumendid, mille puhul lammutada ja uuele äriplaanile peensusteni vastav uus ehitada on nii arendajate, investeerijate, laenu andvate pankade, kindlustusandjate kui ka lõpuks üürile võtjate ja ostjate jaoks lihtsamini mõistetav ning seeläbi lõppkokkuvõttes odavam. Tammise hoiatus kohaliku konteksti kohta on, et ka Eestis on viimasel ajal saanud määravaks kirjeldatud anglo-ameerika mudel. Edasi toob ta artiklis mitmeid mäkimisväärseid kohalikke näiteid, kus kultuurilised katkestused väljenduvad ehitatud keskkonnas – eeslinna tarastatud kommuunidest kuni ära lõigatud pääsudeni mere äärde. Avaliku ruumi selline killustatus ja katkestatus võib tuua kaasa omamoodi kultuurilisi moonumisi, kuid see on juba omaette teema.

---

⁷ Tammis, Toomas (2008) **Katkestuste linn**, Ehituskunst 49/50
http://www.ehituskunst.ee/et/12/4950/toomas_tammis_katke

Esimese vabariigi aegse linnaehituse suur-idee - Eliel Saarineni „Suur-Tallinn“ jäi sõja tõttu realiseerimata:

"Suur-Tallinna" projekt oli kvalitatiivne hüpe Tallinna planeerimise ajaloos. Sellise visiooni loomine sai võimalikuks tänu sellele, et eestlastest said linna peremehed, millega kaasnesid soov, kohustus ja vastutus vaadata tulevikku. See projekt oli eestlaste kultuurilise "euroopalikkuse" ideaali realiseerimine arhitektuuris. Põline maarahvas oli maalt linna tulnud ning tema identiteet teisenemas. "Meie rahva edenemine läheb igatahes suurel määral linna kaudu," tõdeti. (---) Samas tunnustati, et Londoni, Pariisi ja Berliini kõrval ei olnud Tallinn kaugeltki suur linn. "Et meil suurlinnu pole, siis oleme surmaailma kultuurimeeleolusid õigupoolest liiga teoreetiliselt ja kaudselt, hariduse ja võõra kirjanduse ning kunsti abil omandanud. Me pole seni võinud Euroopa kultuuriväärtuste loomisest aktiivselt osa võtta. (---) Me oleme teoreetilised Eurooplased," arvas Friedebert Tuglas.⁸

Ehk oleme praeguse eesti Vabariigi ajal esmakordselt püüdnud kujundada linnaruumi, selle sõna euroopalikus tähenduses, kus lisaks piiratud eraomandile on ka ühiskasutatavad alad, avalikku ruumi, lisaväärtusi. Kas oleme valinud/valimas pigem kergliiklusele orienteeritud nõ euroopa või ameerika autolinna mudelit? Peale esimese tõusulaine suurt ehitusbuumi oleme nüüd justkui jõudmas äratundmiseni, et vaid vaim ja ruum koos võivad luua kvaliteeti ja kvaliteet võib omakorda ehk ka pikemas perspektiivis jälle toota kasumit. Siinkirjutaja on arvamusel, et kvaliteet, millest oleme end ilma jätnud esimese buumiaegses ehitatud keskkonnas, ei saa tulla ilmsiks enne kui on toimunud teatav nihe ruumikasutaja vaimus (meele moondamine), laiemalt – kohalikus kultuuris.

1.4 ARUTELU, MÕISTMINE, MOONDUMINE

Budistlikus mõtteloos on muutuste aluseks tühjus – *sunyata* – seisund, milles on potentsiaal kõige tekkimiseks. Moondumisi ehk muutumise positiivse programmi võimalikku toimimismehhanismi kirjeldab budoloogias Linnart Mälli poolt kasutusele võetud metatermin *lüsioloogia*⁹. Lüsioloogia kirjeldab õpetuse (mille eesmärk on meele moondamine) erinevaid astmeid - tasandeid. Kontseptsioon jaotab arengu kolme etappi – baastasandilt tuleb jõuda lõpptasandile, mõistmiseni; nende vahele jääb arengutee sammude meetodiline jada.

⁸ Hallas-Murula, Karin, Suurlinn Tallinn, Eesti Arhitektuurimuuseum, 2005, lk 119-120

⁹ **lüsioloogia** (kr lysiología ‘vabanemisõpetus’), Linnart Mälli loodud budoloogia metatermin, mis tähistab õpetust *vabanemisest, kusjuures vabanemise all mõistetakse uuele *tasemele jõudmist, mida esialgselt

Meele moondamise - mõistmise eesmärk on end paremini tunda, paremini hakkama saada, vabaneda elu olemuslikust kannatusest ja seejärel asuda teele, mida käies ka teisi sinnapoole viiakse. Magistritöö kontekstis: olles õppinud elama linnas (olles kujundanud endale ka sõnavara selle elu kirjeldamiseks ja mõistmiseks) saame olla linnaga üks, moondades ise linna seestpoolt oma otsuste ja tegemiste kaudu. Meie meetodiks sellel moondumise teel on justnimelt sõnavara, diskussiooni, kultuuri ja traditsiooni loomine. Sealt võib saada alguse moondumine mõistmise ja ka parema linnaelu suunas. Indrek Rünkla arutleb sellel teemal tõsiselt ent samas poeetiliselt 2007. aastal ajalehe SIRP artiklis „Avaliku ruumi asjus“:

Kutsun üles mõtlema avaliku ruumi keskselt, kutsun üles sellest rääkima kõiki, kellel midagi öelda on. Kutsun üles mõtlema neid, kellel midagi öelda ei ole. Rääkige ruumist oma lastega ja oma vanematega, oma sõpradega, oma õpilaste ja õpetajatega. Nii võib meil tekkida programm, mida me lõpuks saame ka koolis õpetada. Nii võib tekkida see ühiskond, kes suudab avaliku ruumi keskselt mõtelda ja tegutseda. Nii võib lõpuks meie lastelaste juurde jõuda ka see kaasaegne või ehk siisaegne avalik ruum ise oma paremates ilmingutes kui need, milleks oleme praegu suutelised.¹⁰

Ei ole kahtlust selles, et meie maailm on keerukas ja kompleksne. Ilmselt ei muutu elu ka lihtsamaks ega labasemaks. Seega on selge, et tuleb asju arutada. Ei ole lihtne kõiki neid kompleksuse sõlmi lahti harutada, ent meil ei ole valikut, sest ainult mõistmisest võivad muutused alguse saada. Hetkel valitsevat kriisiolukorda võib käsitleda kui hädavajalikku nullpunkti – tühjust milles on potentsiaali kõige uue tekkimiseks. Sõnas on seda kergem väljendada kui tegudes, ent olgu siis väljaõeldu ja kirjutatu aluseks moondumistele inimeste meeles ja seejärel ka sealtkaudu tekkiva ehitatud keskkonna kasutamises ja loomises.

---

võrreldes hinnatakse kõrgemaks. Lüsioloogilises kirjelduses on määratletud algtase, mis tuleb ületada; lõpptase, kuhu tuleb jõuda ja mis vastandub algtasemele; ning tee e üksteisele järgnevate meetodite jada. L. skeemi abil on võimalik kirjeldada paljusid Ida ja Lääne õpetusi. Kõige süstemaatilisel kujul on l. välja arendatud budismis ja mõnes teises india õpetuses. Teataval määral võib terminit l. pidada india mõiste mokšadharm (skr moks'adharm 'vabanemisseadmus') vasteks ja osaliselt kokkulangevaks kristliku mõistega soterioloogia (päästmisõpetus). http://www.eao.ee/01tekstid/leksikon/leksikon_tekst.pdf

¹⁰ Rünkla, Indrek, „Avaliku ruumi asjus“, Sirp 14.12.2007 <http://www.arhitektuuriaasta.ee/page/artikkel/id/7>

B. Katkestused ja sidusus linnaruumis – Kopli kaubajaama näitel

1. VAIMU, KEELE JA RUUMI SEOSTEST

Muidugi ei saa linn ja linna mõiste kunagi samastuda, kuid nende liit põhineb siiski progresseruval sümbioosil: linna planeerimine tähendab, et reaalsusest mõeldakse kui paljususest ning ühtlasi lastakse sel pluralistlikul mõtlemisel realselt teostuda; see omakorda eeldab, et osatakse ja suudetakse artikuleerida.¹¹

Magistritöö tekstiosa teises pooles vaatlen keele ja ruumi seoseid konkreetsemalt käsitletava alaga seoses. Millised mõisted on antud alaga seoses minu jaoks olulised? Mis on *katkestuste* tähendus, olemus, vaimsed ja ruumilised tagajärjed linnaruumis? Mis on hetkel Põhja-Tallinnas olemasoleva kõrge potentsiaaliga, ent iseenesest väärtuseta *paljususe* ja ideaalis tekkida võiva *sidususe* vahe? Milliste vahenditega, ehk planeeringuliste valikutega on endisel kaubajaama alal võimalik see potentsiaal pöörata reaalsuseks?

Kuidas kirjutada ruumist, planeerimisest, arhitektuurist? Kuidas analüüsida sõnades loodava planeeringu tausta, tegelikult luua sõnades seda tausta, samal ajal luues vaimusilmas terendavat lahendust?

Ehitisi omastatakse kahekordses laadis: kasutuse ja taju kaudu – ehk õigemini kompimise ja nägemise kaudu. Sellist omastamisviisi ei saa mõista kuulsa ehitise ees seisva turisti tähelepaneliku keskendumise näol.¹²

Walter Benjamini sõnul omastame ehitisi – laiendame mõiste ruumile – kasutamise ja taju (ka ettekujutuse) kaudu, mitte turistile omase imetleva vaatlemise läbi. Ruumi mõistmise, tajumise ja kasutamise teemat lahkab sarnaselt Michel de Certeau, kutsudes üles loobuma nõ panoraamsest jumalapilgust linnale, vaid pigem kogema linna nõ rohujuure tasandilt – lihtsa jalakäijana.

---

¹¹ de Certeau, Michel, „Igapäevased praktikad“, Tartu Ülikooli Kirjastus, 2005 lk 153

¹² Benjamin, Walter, „The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction“ (1936) peatükk XV, magistrandi vaba tõlge. <http://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/ge/benjamin.htm>: „Buildings are appropriated in a twofold manner: by use and by perceptions – or rather by touch and sight. Such appropriation cannot be understood in terms of the attentive concentration of a tourist before a famous building“.

Kuidas teoretiseerida sellest, mis teooriale justkui ei allugi? Kuidas minna usutavalt teoriast jutustusse, mälestustesse, mida iseloomustab moonutatud ja ebakindlus, mida ei saa tsitaatidega toetada? Kuidas heita pilku oma linnale, kui peab loobuma vabatahtlikult selle linna koondamispuüdest? Abi on kas või sellest samast Certeau'ist, kes soovib meil minna „alla“: „jalakäijad, Wandersmänner /---/ kirjutavadki linnateksti, ehkki ei suuda seda ise lugeda...¹³

Püüdleme selle poole, et teksti ja ruumi vahel tekiks seos, et see seos oleks tajutav, ilmsiks tulev. Püüame tabada ja luua sõnades ühe ala materiaalselt reaalsust, mis on tegelikult vaid taustaks hulgaliselt igapäevastele praktikatele. Ehk jõuame selleni, just materiaalsest eemaldudes, sukeldudes sõnadesse, mälusse, vaimsesse...

Arhitektuuri (siin maastiku) kirjutamine tähendab tausta loomist. Laenates fotograafia mõistet, tuleb teksti fookust kohandada, ümber suunata jalutamisele, mängimisele, armastamisele jne. See on see, mis toimub. Peame lihtsalt sooritama ümbersõidu, et vilksamisi näha parki (nagu muuseas).¹⁴

Et kohale jõuda, tuleb kohalt lahkuda...

Illustreerimaks sellist vastassuunalist liikumist esitan vaba tõlke katkendist Gilles Deleuzi intervjuust Claire Parnet'ga aastatest 1988-1989:

Ta väidab, et kui midagi teha, on küsimus ka sellest miskist edasi liikumises, sellest väljumises või ületamises. Näitkes filosoferides on filosoofiasse jäämine ka filosoofiast väljumine. See ei tähenda, et tuleb tegeleda millegi muuga, vaid väljuda jäädes sisse, mitte tingimata romaani kirjutades. Deleuze ütleb, et ta ei suudakski, aga isegi kui ta suudaks, oleks see igal juhul täiesti kasutu. Deleuze ütles, et ta väljub filosoofiast, ehk ületab filosoofia filosoofia kaudu. Parnet küsib, mida ta silmas peab ning Deleuze ütleb, et kuna seda kuulatakse alles peale tema surma võib ta rääkida olemata tagasihoidlik. Ta viitab oma (tol ajal) hiluti ilmunud raamatule Leibnizist, milles ta võttis kasutusele mõiste kurd, filosoofiaraamat kummalisest mõistest nagu kurd. Selle tulemusena sai ta hulga kirju, mõned intellektuaalidelt, ja kaks üpris silmapaistvat kirja. Üks oli paberi-voltijate seltsilt, kes väitsid, et on Deleuziga täielikult ühel nõul; see mida Deleuze tegi, seda tegid nemad ka! Siis sa ta teisegi kirja, milles kirjutaja väitis, et kurd – see oleme meie!¹⁵

¹³ Kaus, Jan, Rohtunud rajad linna nähtamatul kaardil, Ehituskunst 43/44

¹⁴ Grillner, Katja, „Fluttering Butterflies, a Dusty Road, and a Muddy Stone“, Critical Architecture (Jane Rendell etc eds.) Routledge 2007, lk 138, „Writing architecture (here, landscape) means to write a background. The lens of the text, to borrow a photographic notion, must be adjusted, refocused on the walking, playing, the love-making and so forth. This is what is going on. We simply have to make a detour in order to catch a glimpse of the park (incidentally)“.

¹⁵ „Gilles Deleuz'i tähestik“. Algselt andis Deleuze intervjuu ainult tingimusel, et see läheb eetrisse peale tema surma. Siiski, tema loal, näidati intervjuud esmakordselt Arte telekanalis 1994 – 1995 aastani ehk siis aasta enne Deleuzi surma. Intervjuueerija esitab küsimusi andes Deleuzile ette mõisteid A-Zni, mida kommenteerida. <http://www.langlab.wayne.edu/CStivale/D-G/ABCs.html> „He insists that whenever one does something, it is also a question of moving on from it, getting out of or beyond it (d'en sortir). When one does philosophy, for

Rootsi arhitektuuriteadlane Katja Grillner on uurinud ruumi tajumist eelkõige läbi narratiivi, sageli isiklikust kogemusest mälu abil tuletatud lugude põhjal. See näib esmapilgul libeda ja segadusttekitava teena:

*Fookuse suunamine arhitektuurse kasutuse lähivaatlusele ei too tingimata kaasa täielikumat arusaama arhitektuurist. Pigem juhatab Benjamin arhitektuurse kogemuse olemuslikule segasusele.*¹⁶

Ent lugedes neid isiklike tekste puudutavad mind just need, sest siin tekib ruum, kus võivad leida aset kohtumised. See on inimlik ruum, kus ei ole katkestusi, lõplikust ega üheti mõistmist. On võimalus loovaks osaluseks, kokkupuudeteks, meele moondumiseks, ruumi moondamiseks. Tulles tagasi Deleuze'i juurde:

*Selliste kokkupuudete kaudu saabki filosoofiast filosoofiaga üle ja Deleuz'il on neid kohtumisi olnud nii paberivoltijate kui surfaritega, ilma et ta oleks neid pidanud külastama: sõna otseses mõttes, nende kokkupuudete kaudu paberivoltimise ja surfamisega, on ta filosoofiast filosoofia abil väljunud.*¹⁷

Ehk võiks seda käsitleda ka *omaruumi* mõiste kaudu – omaruum, läbi mille otsime ühendust nn reaalse ehk materiaalse ruumiga. (Kunstiakadeemias tõi selle mõiste (minu mäletamist mööda) kasutusele prof. Lapin.) Võiks siis öelda, et Kopli kaubajaama ala huvitab mind nii linnaruumi kui omaruumi seisukohast.

Linnaruumist kõneledes: on tegemist vahealaga, millele tuleks sisse puhuda seninägematu eluolu. Ümbritsevast küll ära lõigatud, ent eraldi maatükina võttes on ala hetke suurimaid

---

instance, remaining "in" philosophy is also to get out of philosophy. This doesn't mean to do something else, but to get out while remaining within, not necessarily by writing a novel. Deleuze says he'd be unable to, in any event, but even if he could, it would be completely useless. Deleuze says that he gets out of or beyond philosophy by means of philosophy. Parnet asks what he means, so Deleuze says that since this will be heard after his death, he can speak without modesty. He refers to his (then) recent book on Leibniz, in which he insisted on the notion of "the fold", a philosophy book on this bizarre little notion of the fold. As a result, he received a lot of letters, some from intellectuals, and two other letters that were quite distinct. One was from an association of paper folders who said they agreed completely; what Deleuze was doing, they were doing it too! Then he received another letter in which the writer said something exactly the same: the fold is us!"

¹⁶ Grillner, Katja, „Fluttering Butterflies, a Dusty Road, and a Muddy Stone“, Critical Architecture (Jane Rendell etc eds.) Routledge 2007, lk 138. „To change focus and to turn to a close up study of architectural usage does not necessarily bring about a fuller understanding of architecture. Rather Benjamin points us to a fundamental distractedness of architectural experience.“

¹⁷<http://www.langlab.wayne.edu/CStivale/D-G/ABCs.html> „So with such encounters, one can get beyond philosophy through philosophy, and Deleuze has had these encounters with paper folders, with surfers without needing to go see them: literally, with these encounters with the surf, the paper folders, he got out of philosophy by means of philosophy.“

kvaliteete selle suurus, ühtsus, avarus. Omaruumi kaudu lähenedes: olles elanud mõlemal pool kinnist kaubajaama ala, olen selle avaruse käegakatsutamatut lummust nõ targa tagant nautinud. Tunnetanud selle tühjuse väesolevat potentsiaali. Linna ja Põhja-Tallinna vahelist katkestatust olen samuti tajunud erineval moel.

2. HINGE (JA RUUMI) UURIMINE KONKREETSEL KUJUL

Kirjanduse ülesanne on niimoodi käsile võtta hinge uurimine konkreetsel kujul, individuaalsete näidete najal, filosoofia ülesanne on aga meie meelest kindlaks teha otsese, vahetu endavaatlemise (de soi par soi) üldised tingimused.¹⁸

Mitu aastat olen pea igal hommikul, lõuna-ajal ja tööpäeva lõpul läbinud Vanalinn-Pelgulinn või Vanalinn-Kalamaja teatavat takistusrada. Pelgulinna suundudes jääb tee peale selgelt kriminogeensete eeldustega pime Reisijate tagatänav. Peale korduvaid intsidente on Eesti Raudtee küll hakanud ala võsast puhtana hoidma, ent õhtul sinna siiski sattuda ei taha.

---

¹⁸ Bergson, Henri, Teosed, 1959, 1268, E.k. tõlge: Ott, Margus, Henri-Louis Bergson, 20.saj mõttevool, Tartu Ülikooli kirjastus, Tallinn-Tartu,2009, lk 90

Kui Pelgulinnas elasin, kippusingi jalaminemisele ikka eelistama autosõitu või nr 40 bussti, mõlemad nõ ringiga ja enamasti ajakulukamad variandid.

Vanalinnast Kalamajja on parem jala minna, sest autoga tuleb siingi mööda ühesuunalisi teid tiirutada. Seega on selle koduteega kaks erinevat varianti: üks läbi Balti Jaama, teine piki Suurtüki tänavat, pargi kõrvalt. Kaks täiesti erineva emotsiooniga teekonda. Mõlematpidi liikudes on omakorda tunne nagu liiguks läbi linna justkui läbi erinevate tubade. Eriti selgelt on see tubade metafoor mulle end ilmutanud Suurtüki tn kaudu minnes. Vanalinn algab Laial tänaval tädi antiiki täis topitud järjestikulistes kitsastes kella-viie-tee tubades. Ümber nurga, justkui kapi tagant pääseb Vanalinnast välja, müüri taga algab pargiala, nagu ootamatu haljastatud sisehoov ja beebibuumi lastemelu mänguväljal. Edasi üle Rannavärava tee hakkavad hoopis teistsugused toad. Aga enne veelkord katkestused, autod, foor, kunagised raudteerööpad, mida juba ammu ei kasutata, kuid siiski peab nii jalakäija, rattur, vankriga tulija kui autojuht siin füüsiliselt kogema ühest maailmast teise põrumist. Sukavabrik viib oma sürrealistliku vormiga eestiaegse disaineri futuristlikku kõrge laega puhtasse tuppa, siis tuleb stalinistliku maja ees lilleline teetermos silme ette ja seejärel Sukapoe väljak - Kalamaja väheseid avaraid suuri tube, selle ühes nurgas saun ja paistabki tuttav tänavaots, kus mõte on juba peaaegu kodus...

Hommikuti on meeolelu hoogsam, tavaliselt on ka kiire. Seega lähen Kalamajast Vanalinna pigem läbi Balti jaama. Hoopis teistsugused meeolelud kui Suurtüki tn kaudu. Siin tuleb ületada trammitee, Balti jaama ala, sukelduda millegipärast ikka foobiaid-tekstavasse tunnelisse, Nunne tn alguses näeb kooliõpilasi Schnelli äärde jooksmas minemas, tänavatel ruttavad inimesed. Samas otsene ruumi mõju tajule on seda teed tulles väiksem, kui välja arvata majesteetlik seinana kõrguv Toompea, selle ääres muutud sipelgaks, sibad koos teistega tööle...

Nendest unenäolistest uitmõtetest ilmneb intuiivselt, isiklikule nõ omaruumi kogemusele baseerudes Põhja-Tallinna katkestatus vanalinnast, sealt edasi ka kesklinnast, kogu ülejäänud Tallinnast. Järgnevalt vaatlen ala pigem füüsilise linnaruumi seisukohast.

Maastikuliselt jookseb piki kaubajaama Pelgulinna poolset serva Tallinna keskkõrgendiku serv. Ajalooliselt oli tegemist suhteliselt ligipääsmatu kopluga, kus võis märkamatuks jäädes jobutada, isegi kuritegusid korda saata. Siis tuli raudtee ja kaubajaama funktsioon, mis oma suletusega katkestasid tänaseni ühenduse ümbritsevate alade ja kesklinnaga.

3. KATKESTUSED

Piki kopli kaubajaama ala joonistub välja Katkesuste V - üks haar algab Standardi tehase juurest, liigub piki Kaubajaama alla Balti jaama ja sealt diagonaalis teise haarana planeeritava Linnavalitsuse uue hooneni. Piki V kujulist ala jookseb rida Põhja-Tallinna olulisemaid sõlmpunkte: Sitsi mägi ehk Erika-Ristiku-Kopli ristmik, Telliskivi tn lõik Kopli ja Heina tn vahel, Balti Jaam koos maakonnaliinide bussiterminaliga, pääsud vanalinna: Nunne ja Suurtüki tn, Skoone bastion, uue LV hoone ala ja vahetu ümbrus.

Esmapilgul võiks eeldada, et ühenduse vanalinnaga ja sealtkaudu kesklinnaga lõikab läbi vanalinna põhjapiiril kulgev Rannavärava tee. Siiski on neljarealine sõidutee kesklinnas tavapärane nähtus ja õigete ühendustega mõlemal pool teed, kergesti ületatav. Järelikult on probleem milleski enamas, kui ristmike vähesuses ja öösiti suletud Balti jaama tunneli ebameeldivas imagos.

3.1 SAARED LINNARUUMIS

Ajaloolised puitasumid on Tallinnas olnud justkui omaette oma identiteediga saared, milliste omaveheline ühendus ei ole Robert Nermani uurimuste järgi ajalooliselt olnud prioriteediks. 18. ja 19. sajadil koos tööstuse arenguga tekkisid väljaspool tollaegset linnatuumikut rajatud suuremate ettevõtete juurde töölislinnajaod - Pelgulinn, Sitsi, Sikupilli, Poriküla, Uus Maailm, Torupilli jm. Linnaplaanil vaadatuna moodustasid need justkui eraldi „saarekese“ vööndi ümber linnakeset. Igas sellises „saarekeses“ oli olemas kõik, mis töönimesel igapäevaseks eluks vajalik. Ilma mõjuva põhjusega sealsed elanikud mõnda teise linnaossa ei läinud. Pelgulinna ja ka teiste linnaosade vanemate elanike mälestuste järgi tundsid nad ennast mõnes teises linnaosas küllaltki ebamugavalt ja püüdsid võimalikult kiiresti oma kodukanti tagasi pöörduda. Taoliste linnaosade suurt isoleeritust muust Tallinnast tõendab seegi, et tollaegsed tallinlased tundsid kõnepruugi ja väljendite kaudu ära ühe või teise linnajao elaniku.

4. AJALUGU JA IDENTITEET

Valides erinevaid kõrgemaid kohti Tallinna rahutus ja vastuoludest paistes võrgustikus, selgub, et panoraamvaated ei paku panoraami, vaid katkestuse jada, pausidega poliifooniat.¹⁹

Tallinnale on omane katkestuste kultuur. Ehk on just see tema omapära, olemus ja edu võti, mille vastu ei ole vaja võidelda, pigem seda teadvustada. Küllastades esmakordselt paljukiidetud – armastatud Pariisi, mõjus see minu jaoks eelkõige Haussmanni totaalsuse ja ühtsuse pärast ahistavalt. Ehk on nii, et vaid teatud kihistustes on vajalik sidusust, ühtsust, näiteks infrastruktuuri ja transpordivõrgustiku sõlmpunktid peavad olema selgelt loetavad, kasutatavad. Kuskil, millalgi mainiti, et inimloomal on eluliselt vajalik saada oma keskkonnast informatsiooni, kasvõi sellest kuhu suunas järgmisena liikuda. Teatud kihistuses aga on katkestused värskendavad – ajalookihtide, mahtude, funktsioonide, sotsiaalsete gruppide paljususe hakkab optimaalsel omavahelisel kombineerimisel hoopis tootma sidusust.

Põhja-Tallinna linnapoolne osa, Balti jaam, Telliskivi kvartal, Kalamaja ja Pelgulinn elupaikadena on saanud paljude nõ kultuuriinimeste lemmikuks. Tsiteerides magistrant Mikk Meelakut: *midagi „särisevat“ on selles alas*, olles samas justkui katkestuste kultuuri kvintessents. Kas seda „särinat“ loob sealse elu „realistlikkus“, meeldetuletus elu mitmepalgelisusest, vastulolulisusest, katkendlikkusest, kestmatusest? Ehk võimaldab see paljusus, mitmekesisus ruumi mõtestatud, isiklikul kogemisel selle kestuse – dureé tajumist, millest räägib Bergson.

Paljude linlaste jaoks on Põhja-Tallinnal halb maine. Kalamaja asustati Nõukogude ajal väidetavalt vabanenud vangidega. Vabariigiajal oli Kalamaja aga pigem politseinike linnaosa, siin asus ka mitu kordonit, veel varem oli siin aga Tallinna Reperbahn. Nõukogude ajal murdis sisse Pelgurand ja Kopli koos tuhandete siia asustatud elanikega. Nii kujunes rahvuslik ja sotsiaalne kooslus. Viimase 20 aastaga on see jälle muutumas. Ka ruumiline kooslus peegeldab katkestuste kultuuri. Kontraste, mis rikastavad, ent samas väsitavad. Meeleliste kogemuste kogu plejaad Balti jaamas. Korrastatud miljööala osade „nunnulikkus“ kõrvuti karmima agulireaalsuse, turuümbruse narkarite, varaste ja tänavalastega. Nii lõikab lisaks raudteele Põhja-Tallinnat vanalinnast ja seeläbi ka kesklinnast ära Jaama turg oma paljude jaoks liigagi rikkaliku inimkooslusega.

---

¹⁹ Kaus, Jan, Rohtunud rajad linna nähtamatul kaardil, Ehituskunst 43/44

Põhja-Tallinna identiteediks võibki pidada *paljusust* – erinevate ajalookihistuste, sotsiaalsete gruppide kooseksisteerimist. See on aga määratlus, mis veel ei sisalda väärtushinnangut. Küll aga on paljususes potentsiaali liikuda *sidususe* suunas. *Sidususe* mõiste kätkeb eneses lisaks paljususele seda, et kõik osapooled „võidavad“ midagi kooseksisteerimisest. Lihtne näide – naabrivalve – kui elanikkonnas valitseb vanuseline, sotsiaalne paljusus – on ka päeval keegi kodus – pensionär või väikelapsega ema, kes tööle ei käi hoiab naabruskonnal „silma peal“ sel ajal, kui teised „edukad“ on „lahingus“.

Kopli kaubajaama puhul on tegemist alaga vanalinna-kesklinna vahetus füüsilises naabruses, mis imagoloogiliselt aga on linnast justkui eemal. Veel iseloomustab ala paiknemine kahe miljööala: Kalamaja ja Pelgulinna - teineteisest eraldi asetseva saarekese vahel. Oluline on olnud nende alade kujunemine, ajalooline identiteediloome. See on üks tasandeid, kus teatav katkestus, eristus tugevdab linnajao identiteeti ja ehk ka elanike psühholoogilist tunnetust „oma ruumist“, oma naabruskonnast.

Millised on need kvaliteedid, mida kaubajaamaga külgnevatel miljööaladel väärtustatakse? Kas neid väärtusi saab üle tuua ka loodavasse uude keskkonda, või tuleb pigem genereerida loodaval alal uusi väärtusi, mis veelgi tugevdavat ümbritsevaid alasid. Kuidas tahame elada kesklinna vahetus ümbruses? Mis on tänastel populaarsetel miljööaladel puudu? Kestuse ja ulatuvuse teemat puudutab ka ajaloolise ja uue loodava keskkonna kooseksisteerimine, koosmõju.

*Selleks et oleks kestmine, peame me mingil moel eelmisi hetki mäletama, need ei tohi olla olematusse langenud, vaid peavad mingil moel ka praegu alles olema. See ongi kestuse uuendamise tingimus: kui iga järgnev hetk eelmise olematusse tõukaks, korduks lakkamatult üks ja seesama ning midagi tõeliselt uut ei tekiks. Uudsus tekib just nimelt selle varal, et järgmine hetk eristub kõigist eelnevatest: ainult siis, kui vana on meeles, saab uus hetk uuena ilmneda.*²⁰

---

²⁰ Ott, Margus, Henri-Louis Bergson, 20.saj mõttevool, Tartu Ülikooli kirjastus, Tallinn-Tartu,2009, lk 95

4.1 KALAMAJA

Tänase Kalamaja moodustab oma asukohal sageli kuuenda-seitsmenda põlvkonna hoonestus. Linnaosas oli juba 15. sajandi keskpaigast oma kirik. 1527. aasta nimestiku järgi oli Kalamajas 78 iseseisvat majapidamist. Vaatamata sellele, et majad olid väikesed, pidasid paljud peremehed allüürnikke. Kalamajas oli soodne elada, mistõttu kasvas sealne elanikkond jõudsalt ja see valmistas linnavõimudele suurt muret. Nad püüdsid Kalamaja kasvu isegi piirata, kuid see ei andnud soovitud tulemusi.

Nimeka Tallinna uurija, Paul Johanseni, arvamuse järgi paiknes Kalamajas kaks küla. Läänepoolne oli hõredama struktuuriga ning meenutas oma kruntidevaheliste käikudega eesti küla. Idapoolse üksteisega tihedalt liitunud krundid lõid põlise rootsi küla meeleolu. Mõlemal külal oli oma keskus.²¹

Nii majanduse kui kultuurielu mõttes oli eeslinnal omapärane vahendajaroll linna- ja maarahva vahel. Kaudsete allikate põhjal, nt Kalamajast pärit Balthasar Russowi kroonikate põhjal ilmneb, et siin kujunes eesti maakultuuri ja saksa linnakultuuri omapärane süntees. Mere ja toonase linnakeskuse vaheline asukoht on olnud linnaosa edu aga ka ebaedu – korduvate hävitamiste-mahapõletamise põhjuseks. 19. ja 20. sajandi vahetusel kasvas Tallinn jõudsalt tänu raudtee arengule ja tööstusettevõtete rajamisele. Tsaariajal sai Kalamaja (ja vanem osa Pelgulinnast) suure osa sellest hoonestusest, mida seal täna näeme – nn Lenderi majad (toonase esimese eestlasest linnapea ins. Voldemar Lenderi järgi). Vabariigi ajal lisandusid nn Tallinna majad (kivitrepikojaga korterelamud). Nii said eeslinnad eestlaste rikastumise (enamasti ehitasid Lenderi ja Tallinna maju just eestlased, elasid ise ühes korteris ja rentisid teisi välja) ja linnastumise hälliks.

---

²¹ http://www.tallinn.ee/pohja_tallinn/g6253s43133

Kalamaja motiiv 20.sajandi algusest (Väino Karmi fotokogu)

Minu esimesed mälestused Kalamajast pärinevad teismeeast. Sel ajal oli Eesti minu jaoks kaugel unistus, mida sai külastada ainult koolivaheagadel, koht kus elasid „tõelised“ inimesed, sõbrad... Kogu linn oli kaetud kättesaamatuse kummastava lummusega, eriti Kalamaja ja Vanalinn. Mäletan, et kirjutasin 9.klassi kirjandis – igatsevalt, sellest kuis „aprillipäike oli „elustanud majade luitunud värvid“, meenutades Tallinna veel üles vuntsimata ilmet. Kalamajas elasid mõned neist armsaist inimestest, kellega hoovis päiksetõusuni filosoferitud sai. Meelde on jäänud aguli suvine uimasus, magus seisva aja tunne, ehk siis aja kulgemise tajumise tunne, ilma et ise midagi erilist ette võetaks, ehk oli seegi teatav kestuse tajumine. Koolivaheaja mõnu, kui päeva suurimaks pingutuseks oli triivida agulist vanalinna, Raekoja platsile, kus tol ajal ei valitsenud veel turistid, vaid „omad“. Minu sõber oli oma agulikodu just „tagasi saamas“ – vanaema pärandit jõudumööda oma vahendite ja käte korrastades sai alkoholilembesest punkarist-näitlejast väikekodanlasest majaomanik. Rootsis tagasi, nägin sügisel sealsete arhitektuuritudengite koostatud näitust Kalajamast: Kalamaja – võimaluste linnaosa.

Kalamaja oli praeguse vabariigi ajal esimene Tallinna agulitest, kus toimus omanike-elanike vahetus nii suures skaalas, suur osa hoonetest on tänaseks korrastatud. Kalamaja on saanud elupaigaks eelkõige noortele ja peredele, kes väärtustavad linnalähedust ja samas nõ „oma hoovi“ olemasolu. Oma olemuselt jaguneb Kalamaja väiksemateks, pisut erineva iseloomuga aladeks, mõttelisteks jaotajateks põhilised ühesuunalised liikluskoridorid - Soo, Tööstuse, Vabriku tänavad. Domineerib perimetraalne, vahel kinnine, vahel lahtine hoonestusviis. Hoovid on enamasti haljastatud ja jäävad kvartali sisemuse poole, sageli paikneb krundil ka teine hoovimaja ja abihooned. Põhilise hoonestuse moodustavad nn Lenderi majad tsaariajast ja eestiaegsed nn Tallinna majad, leidub ka eestiaegseid funk-stiili esindajaid ja üksikuid nõ Lenderi eelseid hooneid, samuti nõukogude aegset pärandit nt Salme kultuurimaja näol.

Kalamaja on kohati küll vaikne, rahulike, väikeste tänavatega, kuid enamuses siiski väga linnalähedane, kohati isegi linnalik piirkond. Viimasel ajal on taastekkimas ka büroo ja teeninduse - avaliku funktsiooniga kihistus. Näiteks on korralik kohvik, pizzarestoran, kingsepp ja mitmed vanakraamipoed lisandunud Kalamajas olnud nurgapoodidele, apteegile, saunale ja kultuurimajale. Samuti on siia asutatud kontoreid, Niine 9 ja 11 hoonetes asuvad kümned firmad tegutsevad eelkõige loomemajanduse valdkonnas.²² Siiski on teenindus ja ettevõtlus funktsioonid, mille potentsiaal ei ole Kalamajas veel täielikult rakendunud. Teeninduse osas on ilmselt tarvis veel elanikkonna ostujõulisuse tõusu, võibolla ka tiheduse suurenemist. Kui lugeda kokku Kalamaja endistele tööstusaladele – Telliskivi, Volta, Noblessneri ja pisut põhja poole jääva Paljassaare menetluses olevate planeeringutega kavandatu, siis see tiheduse tõus ehk kunagi ka tuleb.²³ Endised tööstusalad on elumupiirkonnast ära lõigatud tükid nagu Kopli kaubajaamgi. Planeeringute sisu on sündinud enamasti buumiaegseid ulme-tihedusi ja kasumeid silmas pidades. Millal ja kas need kunagi sellistena teoks saavad, me ei tea, ent loodetavasti loovad nad juurde nii tihedust kui sidusust kogu Põhja-Tallinna jaoks.

Rõõmustav on linna (kahjuks spetsialistide ehk enam kui ametnike) mereäärsete plaanide viimase aja areng - Kalamaja möödasõidu asemel on hetkel aktuaalne endisele raudteetrassile rajatav kergliiklus-matka-kultuuritee. Plaan, mis ühtib ja toetab ka magistritöös pakutavat arengut.

4.2 PELGULINN

Pelgulinnaga kohtusin hiljem. Aga adusin üsna pea, et ta on hoopis teistsugune kui Kalamaja, eriti teravalt tajusin seda kui olin kolinud Pelgulinna lõpust - Heina tänavalt, Kalamaja algusse - Tööstuse tänavale. Pelgulinna uimane rahu ja avarus asendus Kalamaja tiheda inimsagina ja liiklusega. Pelgulinn erineb ruumilise struktuuri poolest Kalamajast. See on tajutav tundmusena, et liikudes Kalamajast Pelgulinna – lähed justkui linnast maale. Kui uus üüriline kolis sisse meie vanasse Heina tn kodusse kaubajaama kõrval ütles ta, et aknast välja vaadates, on selline tunne, et kohe võiks lambaid näha, seal kaubajaama avaruses heina nosimas. Siin on laiemad tänavad, suuremad hoovid, rohkem eesti aja idealistlikkust ja kodanlikkust kui Kalamajas. Kaugus linnast ei olegi tegelikult märkimisväärselt suurem, kuid Pelgulinna ja linna vahele jäävad endised tööstusalad

²² <http://www.telliskiviselts.info/meiekant/48>

²³ 4 planeeringuga kavandatakse kortereid 23000 inimesele (+ äri- ja teeninduspinnad). Võrdluseks: Kalamajas elab hetkel ca 7500 inimest.

(Telliskivi kvartal, Kopli kaubajaam) katkestavad siingi taaskord nii ruumiliselt kui vaimselt ühenduse kesklinnaga.

Sõjajärgsete aastate Heina tn miljöö, vasakul Kopli kaubajaama ala. (Eesti Ajaloomuuseumi fotokogu)

Pelgulinn, mida harilikult jaotatakse Pelgulinna, Pelguranna, Merimetsa ja (pigem Kassisabaga seotud) Kelmiküla asumiks, on praegu elanike arvu poolest Põhja- Tallinna suurim. Piirkonna kujunemist on soodustanud ning laienemist piiranud raudtee ning meri.

18. sajandil olid selles kandis valdavalt heinamaad ning metsad. Pelgulinna nimi viitab ilmselt kas omaaegsele kurikaelte või lihtsalt linnaelanike varjamise kohale. Linnaosa teket seostatakse Tallinna-Peterburi raudtee ehitamisega. Veel tänagi annavad Pelgulinna tooni 19. sajandi lõpu ning 20. sajandi alguse lihtsad tööliselamud.

Spordivõistlused Kolde puiesteel 1934. (Eesti Spordimuuseumi fotokogu)

Agulimiljöösse on tipitud mitmeid Eesti tipparhitektuuri hulka kuuluvaid maju nagu vabariigiaegsed esindustraditsionalistlikud hooned Mulla tänava alguses ning elamukooperatiivi "Oma Kolle" püstitatud elamud. Nõukogude ajast pärinevad korrusmajad ning avalikud hooned jäävad peamiselt laia Sõle tänava äärde.²⁴

Läheduses asuvate Kalamaja, Kopli, Kelmiküla ja Kassisaba linnaosaga võrreldes on Pelgulinn tunduvalt noorem. Tõuke hoonete ja aedade rajamiseks väheviljakatele savistele aladele andis Balti Raudtee Peatehaste rajamine 1870. aastatel Telliskivi tänava piirkonda.

M. Milleri tehases (Heina 33) remonditud kitsarööpmelise rongi vedur 1921. aastal. John Teevati fotokogu

4.3 KOPLI KAUBAJAAM

Juba tsaariajal oli kavas Heina ja Kopli tänava vahelisele alale rajada kaubajaam. Eeltööd selleks käisid, sest madalmaid kohti täideti ümberkaudsetest vabrikutest toodud prügi ja liivaga. Hilisema kaubajaama maa-ala oli looduslikult kõrgem kui Pelgulinn. Kunagi asus selles piirkonnas Mäe nime kandnud talu. Segastel aegadel, eriti pärast 1917. aastat, oli see kant tuntud kurjategijate kokkusaamise kohana. Samas ulatus sinna raudteeharu, mille ümbrusse rajati kütteladu. 1919. aastal üritasid kommunistid küttelaos korraldada streiki, kuid see ei leidnud toetajaid. Küll aga selgitas juurdlus, et streigi organiseerijad olid seotud riigiga, mis oli Eestiga sõjas.

Insener V. Salemanni 1933. aasta projekt järgi hakati Telliskivi 57b piirkonda ehitama uut kaubajaama. Ehitustööd kestsid mitu aastat. 1937. aastal töötas nelja suure aida ja

²⁴ http://www.tallinn.ee/pohja_tallinn/g6253s43133

kaubakontori ehitamisel iga päev 100 töolist. Viletsa pinnase tõttu tuli hoonetele valada betoonpõhjad. Kaubajaam valmis 1938. aastal ja kandis algselt Telliskivi kaubajaama nime. Kuna rahvasuus domineeris Kopli kaubajaama nimi, sai peagi selles ka ametlik nimi. Vana kaubajaam Balti jaamas anti esialgu üle Riigi Viljasalvele ning seejärel lammutati.

27. august 1941 süüitasid taganevad punaväelased Kopli kaubajaamas asunud soomusrongi ja varustusega täidetud sajad vagunid. Samas jäeti 9. märts 1944. aasta Tallinna elurajoonide pommitamisel lahinguvarustust täis olnud Kopli kaubajaam puutumata.²⁵

Vaade Kopli kaubajaama piirkonnale 1937.aastal (Eesti Energeetikamuuseumi fotokogu)

Kaubajaama ala jääb Kopli poolsaare keskosasse, mereni ei ole ala ühestki punktist hetkel üle 2km. 18. ja 19. sajandi andmete kohaselt oli siin tollaegseks maastikuks „linnasoo“ – kanarbikuga kaetud männikud vaheldusid rabadega. Siin kasvas rikkalikult sinikaid. F.Eurichi 1881.aasta linnaplaanil ulatus „linnasoo“ kuni Kalamajani. Praegusel Timuti ja Sitsi tänava vahelisel alal asus Sitsi raba. Neid maid kasutati linna karjamaadena.²⁶

Ala paikneb mitme tulevase uusarenduse vahel, kas arendajate buumiaegsed maksimeeritud kasumlikkusega plaanid saavad teoks ja muudavad seeläbi Põhja-Tallinna halvamainelisusest unistuste linnaosaks? Hetkel on endine Kopli kaubajaama ala Kinnisturegistri andmetel

²⁵ http://www.tallinn.ee/pohja_tallinn/g6253s43133

²⁶ Nerman, Robert, Pelgulinn – Kultuurikeskkonna kujunemine ja areng, lk 16

enamuses Eesti riigi ja Eesti Raudtee ja Eesti Raudtee tütarfirma EVR CARGO omandis. Kas see võiks realsuses tähendada, et juhul kui leitakse sobiv variant kaubajaama linnast väljaviimiseks, annaks siin arendada tervet suurt ala tõesti terviklikust visioonist lähtuvalt? Siiski ei tahaks, et see visioon oleks nii ülepaistatult kasumiahne ja utoopiline – uus maailm, mis hävitab seniolnu – nagu olid seda mõned ehitusbuumi aegsed suurte alade tulevikunägemused.

Magistritöös on rõhutatud katkestuse mõiste seostumisele Kopli kaubajaama alaga. Kui mõista katkestust *lühühenduse* tähenduses, täielikus erinevuses, võib sellest saada positiivse laenguga mõiste. Läbi totaalse teistsugususe tekib hetkeline selgus. Nii on autorile mõjunud ka kaubajaama ala hetkeolukorra katkestatus ümbritsevaist regulaarsetest miljöoladest. Heina tänavat mööda lähenedes moondab paar meetrit kõrgemal laiuv avarus²⁷ hetkeks reaalsuse hoopis kuhugi mujale. Kaubajaama halastamatu prozhektorivalgus tugevdab selle kogemuse tähtsust ja on tänaseni sööbinud mällu. Sarnane üllatavalt mõjus ruumielamus seostub üle Kaubajaama Ristiku tänava otsast, ehk Sitsi mäelt avaneva vaatega Toompeale.

Ristiku tänaval elades tekkis mul harjumus kõndida koos pojaga üks kindel ring: Ristiku tänavalt Kopli tänavale, sealt Telliskivi tänavale ja Ristikusse tagasi. Kuigi poeg ei osanud sel ajal veel õieti kõneldagi, oli trajektoor pigem tema, kui minu valitud. Või õieti, see sündis „koostööna“. Too kindel trajektoor ei kujunenud nõnda sujuvalt välja mitte eelkõige seetõttu, et seal oleks vankriga mõnus liikuda, vaid et see järgis teatud loogikat, mis sobis mu poja aktiivse, suisa rahutu ning kõiksugu masinatest ja nende liikumisest huvitatud meelelaadiga. Ristiku esimene ots kodust kuni Kopli tänavani oli suhteliselt rahulik – ning ka väike laps istus retke algul suhteliselt rahulikult vankris, rahuldudes sõidu tõsiasja nautimisega. Esimeste rahutuse ilmingute ajal jõudsi raudteeviaduktini, kus hea õnne korral tsisternid üle me peade kõmistasid. Seejärel pööre paremale ning sai hakata jälgima tramme ning vaatama seisvaid ja mõnikord ka liikuvaid ronge; vankrit lükkav isa nautis samal ajal absurdset vaadet Toompeale. Pööre Telliskivi tänavale oli kõige raskem, sest trammid olid hakanud sel hetkel juba pisut tüütama. Telliskivi tänaval ületasime raudtee ning siis tuli Heina tänava nurgal asetsev mänguplats, mille mitte ainult laste elamise jäljed üsna kiiresti tavaliseks, prügiste nurkadega aguliplatsiks moonutasid. Viimane veerand reisist kulus mängust väsinuina, sõitmise tüdimus tuli peale tavaliselt Härjapea nurgal.²⁸

²⁷ Maastikuliselt jookseb piki kaubajaama Pelgulinna poolset serva Tallinna keskkõrgendiku serv.

²⁸ Kaus, Jan, Rohtunud rajad linna nähtamatul kaardil, Ehituskunst 43/44

C. Planeerimine ja planeerimatus, äratundmised ja kohtumised

Kust tunnen kodu

muusika: Veljo Tormis;

sõnad: Jaan Kaplinski/ rahval.

*vellekesed noorukesed
kus me lähme vastu ööda
vastu ööda vastu põhja
vastu helgasta ehada
vastu koitu keerulista
meie kodu kauge'ella
viisi verstada vaheta
kuusi kuivada jõgeda
seitse sooda sitke'eda
kaheksa kalamerda
üheksa hüva ojada
kümme külma allikada
meie meel teeb teele minna
teele minna maale saada
osata oma koduje
märgata oma majaje
kust ma tunnen oma kodu
millest märkan oma maja
küla kümmene seasta
talu seitseme taganta
meil on kuu korstenalla
meil on agu akenassa
päeva lävepaku päällä
meil on kojast kullasseppa
tares taalrite taguja
saunas sangavitsutaja
kojast tõuseb kulda suitsu
tareharjast haljast suitsu
saunast sangavitsa suitsu
sest ma tunnen oma kodu
sellest märkan oma maja
küla kümmene seasta
talu seitseme taganta*

Mida enam ma selle katkestus-sidusus teemaga tegelen, tundub mulle, et tuleb selgelt eristada need kategooriad, kus on valdav ja edasi vajalik üks või toimiv teine. Meie praegune katkestuste kartus on justkui vaimne probleem, isegi psüühiline – sotsiaalne. Ühikonnagruppide vahel on nii suured lõhed, et tajume katkestusi kõikjal – näeme ja kardame neid ka linnarumis. Kui areneb meie sootsium, kui muutume veel pisut haritumaks, tolerantsemaks, võime erinevustest pigem saada tuge oma identiteedile, seda ka linnaruumi mõttes. Säilitame ajaloo rikka pärandi, kontrastid, mida on toonud kiired võimuvahetused. Ka katkestused. Oskame neid hoida, takistamata uute kihistuste lisandumist. Sidusust tuleb luua konkreetsetes kohtades, konkreetsetes tasandites, näiteks infrastruktuuri võrgustikus. Aga ka infrastruktuuri edendamise eelduseks on selle kasutamine, teatav kultuuriline areng – selleks, et sünniks otsus, et nüüd me ei osta valijate hääli pelgalt parkimiskohtade ja teederemondiga, vaid teame, et on ka suur hulk valijaid, kes eelistab oma hääle eest investeeringuid ühiskondlikku transporti, rattateede võrgustikku jne. See tähendab, et kõigepealt peab siiski muutuma inimene, vaim ja seejärel ruum. Siis saab jälle omakorda uus kujunenud ruumiline olukord mõjutada inimest ja nii tekibki ruumimõju spiraal. Kindlasti on üleelatud buum, masu, valimised, hetkeolukord toonud palju tähelepanu selle temaatika juurde ja see on hea. Tähelepanu, mõtted ja arutelu viivad sõnavara loomiseni ja sealt saabki alguse teadvuse muutumine – moondumine.

1. PLANEERIMINE KUI LOOVAKT

Protsessid tekitavad asju ja alles seejärel asjad protsesse. Aga me ei näe neid, me ei näe muutumist, vaid ainult seda, mis samaks jääb.(--) Protsesse ei saa näha, sest näha saab ainult setet. Isegi põlemise ja keemise puhul näeme vaid setet. Protsessid jäävad nähtava vahele, nad on juba loomu poolest vahelised. Neid saab ainult tunda ja mõelda.²⁹

Vaimses reaalsuses eksisteerivad katkestused, ka nende kadumine, moondumine on protsess. Ruum, mis tuleb järgi, ilmneb on asi ehk sete.

*Settelüink (inglise hiatus) on **katkestus** setete ladestumises või ajavahemik, mille jooksul settinud setted või neist moodustunud settekivimid pole säilinud.*³⁰

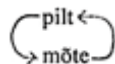
---

²⁹ Eik Hermann, „Gilles Deleuze“ 20.sajandi mõttevoolud, toimetanud Epp Annus Tartu Ülikooli Kirjastus, Tallinn-Tartu 2009, lk 735

³⁰ <http://et.wikipedia.org/wiki/Settelüink>

Magistritöö esimeses osas käsitletud kultuuritaustas esitasin ja põhjendasin oma veendumust, et vaimne ja ruumiline on omavahelises generatiivses seoses. Lihtsalt väljendudes on ju ka planeerimine selle väite kinnitus. Teatud küsimused tunnetatakse läbi meeltega, tehakse valikuid, otsuseid, need analüüsitakse läbi, formuleeritakse graafiliselt planeeringuga. Siis jääb veel realiseerimine kui samm uue ruumilise reaalsuse tekkimise suunas. Huvitav on see vaim-ruum ehk mõte-pilt ring milles sünnivad loovad, loomingulised otsused. Tartu semiootik-filosoof-kirjanik Anti Saar on oma teadustöös “Tähesadu. Preikonograafilise intuitsiooni võimalikkus” uurinud loova protsessi-kunstiteose (ka ruumikäsitlus – planeering on loovakt) ja keele suhet. Saar modelleerib kunstnik Peeter Mudisti eneserefleksiooni järgmistest fragmentidest tema “Ratsukäigus”:

Küll on imelik see kirjutamise asi /.../ Ja peas viirastuvad ja ringlevad mul ikka pildid mitte sõnad.” (Mudist 2002: 129) Siis: “Õnneks ei maali ma mitte seda, mida näen, vaid seda, mida mõtlen” (ibid.: 36) Ning viimaks tundeliselt, intuiitse pingutusega: “Mida ma aina seal mõttes näen!” (ibid.: 191) Siit selgub, et kunstniku mõtted on pildilised, piltidele aga maalitakse omi mõtteid. Pilt kujuneb mõttes, mõte pildis:

*Loov liigutus ei pruugi teostuda nähtava ümber-paiknemisena **ruumis** – võib ka **ajas** (mispuhul ümberpaigutusest õigupoolest kõnelda ei saa). Päike loob ise-end sisemises põlemises, niisamuti vurrkann ja bodhipuu all mediteeriv Buddha. Primaarses modelleerituses, immanentsetes passiivsetes eneseloomesünteesides ollakse mudeliks vaid iseenele – vaid ajas.³¹*

---

³¹ Saar, Anti, TÜ bakalaureusetöö “Tähesadu. Preikonograafilise intuitsiooni võimalikkus”
http://www.ut.ee/hortussemioticus/1_2007/1.html

2. LINNALEGENDID

Oluline on uurida ja eristada: millistel tasanditel on vaja sekkuda linna arengusse, planeerides korraga suuremaid alasid või lausa linna tervikuna käsitlevaid sidusaid võrgustike? Millistes kihtides, aspektides, otsustuste tasemetes on vaja jätta ruumi planeerimatuses ja iseorganiseerumiseks, et tekiks identiteediga kohti, „särisevat“ ruumi. Millised kombinatsioonid tekitavad linnaruumis taju avardavast, meelt moondavat voolavat kestusetunnet? Ehk on need on kohad, mis on suutelised looma oma lugu – linnalegendi.

Uued töökaaslased kutsusid restorani Balti Jaama teisel korrusel. Ma ei teadnudki, et seal asub restoran. Olin küll kuulnud ja märganud seni pigem negatiivset imagot omanud, ent mulle oma mitmekesisuses sümpaatse rongijaama kõrvale uue hotelli rajamisest. See kuuluvat vastloodud mitukümmet resismisega/liikumisega tegelevat firmat liitvale kontsernile Go grupp. Asutajaliikmeiks seltskond rikkaid maailmarändureid – vagabonde. Lahe, et neil jätkus julgust selle koha potentsiaali realiseerimisel esimene samm võtta. Võib-olla on nende lai maailmanägemus avanud nende meeled ruumi rikkamale nägemisele, mõtestamisele, loomisele... Seal asub lisaks hotellile day spa – moodsad mõnuteenused juuksurist soolakambrini ja siis see restoran kuhu läksime koosolekule. Samuti kontserni peakontor vaatega uimasele raudteealale. Tegelikult ei ole selles midagi imelikku. Loogiline investering. Jätkab ju hotell vanalinna ümbritsevat rahustatud ja roheline bastionivööndi ümber tekkinud hotellide ketti. Lihtsalt siin vanalinnast loodesse, üle vaksali Põhja-Tallinnase viivas suunas on peale rongiliikluse marginaliseerumist olnud justkui investeringute auk. Põlatud paik. Mujalgi maailmas on raudteejaamade ümbrused kogunemispaiuks elu heidikutele. Siin võimendab olukorda justkui kadunud maailma jäänukina tegutsev turg ja siit algav agul Kalamaja, millest küll tänaseks on saanud pigem perekeskne ja väikekodanlike kalduvustega loovisikute meelis-elupaik. Algul oli meil kerge segadus, et kus see restoran nüüd ikka on, kas uues hotellis, või sellega ühendatud vanas vaksalis? Ikkagi viimase teisel korral. Seal oli pehme, vaikne, muusika jäi kõrva, vana 80date eesti muss. Inimesi eriti ei olnud. Selline salapärase koht. Põlatud Balti jaama teiselt korruselt avanes imeline vaade vanalinnale ja ümbritsevale pargile. Nurgaaknast võis näha killukest igapäevases unises rüseluses jaama-ümbruse elu. Tõttavaid, kõndivaid, jooksvaid, tuigerdavaid inimesi. Kummaline koht, mõtlesin juba esimesel korral kui seal käisin, selline ootamatu, ideaalne. Justkui pelgupaik aste kõrgemal oma füüsilisest reaalsusest, sõna otseses ja kaudses mõttes. Ei olnud siin ka kesklinna tuimestavat mainstreami, ilmselt kaitseb selle eest ümbritsev, Balti Jaama vahel liigagi erksaks tegev värvikas seltskond ja nn halb imago. Keskkonna järsk muutumine, kiired kummastavad kontrastid, tüüpiline Tallinna olukord.

Vaatamata silma jäänud väiksele küllastajate *arvule* ei olnud ma oma tutvusringkonnas kaugeltki ainus, kes selle koha maagiat oli kogunud, nagu hiljem selgus. Nüüd olen mina teisi sinna kutsudes linnalegendi levitanud, samuti ise omakorda kuulnud soovitusi, et oo mine vaata milline koht... Ühe sõbra (mitte-arhitekt=ruuminautleja, hoopis muusik) blogist leidsin järgmise lõigu:

Nimelt on Balti Jaama hoone teisel korrusel renoveeritud restoran. Nime ma ei tea, võibolla ongi „Balti Jaama restoran“. Lühidalt, seal on suitsetajate saal (sa pead teenindajatelt sinna teed küsima, sest see on pisut nurgatagune uks.) Söögisaal jätab täiesti ilmetu mulje kui mitte öelda kergelt masendava. Aga suitsetajate saal on super. Ühe parima vaatega Toompeale, tõesti suur ja avar ruum, hiiglasliku akna, kõrge lae ja mõnusate lõõgastusdiivanitega ning enamasti täiesti inimitühi. Ruumis on eksklusiivne, meremiinist tehtud kamin, mida võib kütta või paluda kütta, kuid eelkõige, selles saalis ei ole pea kunagi kedagi. Koguni õhtuti mitte. Oleme seal veetnud väikse seltskonnaga väga lahedaid omaõhtuid ilma, et terve õhtupooliku jooksul ühtki teist küllastajat olnuks. Käin seal mõnikord läpakaga kirjutamas. Stereokombain on samas ruumis ja võid ise muusika valjudust reguleerida. (CD mängija kipub küll teinekord veits viskama). Lapsel on ka lahe, saab joosta ja diivanitel turnida, pehme põrandakate. Muusikaks on muide tihti Urmas Alender ja teised eesti vanemad artistid. Restoranis on superviisakas teenindus aga samas kodune ja sõbralik. Ma olen kutsunud mõne sõbra sinna istuma ja jorutama mille peale ta mõtleb, et olen hulluks läinud – Balti Jaama. Siis keelitan, et väga seff koht. Noh, tuleb. Seejärel satub esmalt söögisaali ja mõtleb, et see Mait on ikka loll. Aga kui sinna ruumi jõuab siis... See mis all, tänaval toimub lisab omamoodi võrtsi. Eks see ümbritsev keskkond ongi päästev kaitsevall (või pigem kraav) miks seda kohta pole avastatud...³²

---

³² Vaik, Mait, Tööpäeva lõpp, 23.02.2006 <http://mait.puiestee.ee/>

3. KOHTUMISED JA AVALIK RUUM

Meie suhe ruumiga on järelikult justkui kahetine – ühest küljest otsime seal iseend, teisest küljest vajame teisi sama ruumiosa kasutajaid, et nende taustal end peegeldada. Siin saavadki kokku kaks teemat - identiteet ja äratundmine, kohtumised. Ehk tundub nüüd, et räägin siin eelkõige inimestest – isikutest – indiviididest, aga mõtlen pigem teadvuse poolt juhitud vaimsetest protsessidest – valikutest, ideedest, tundmustest, kogemustest laiemalt. Vahel leiavad need aset ühe indiviidi sees eksklusiivselt, aga sagedamini kollektiivsemalt, erinevates teadvustes paralleelselt. Need on ikka needsamad vaimu moondumise protsessid, mis võivad puudutada ka katkestusi või nende kadumist. Ja ruum tuleb järgi, ilmneb kui sete, mis omakorda käivitab uusi protsesse.

Ta lisab, et ei usu kultuuri, pigem usub kokkupuudetesse, kuid need kokkupuuted ei toimu inimeste vahel. Inimesed arvavad, et puutuvad kokku teiste inimestega, nagu intellektuaalid kollokviumil. Kokkupuuted toimuvad pigem asjadega, maaliga, muusikateosega. Inimestega ei ole kohtumised üldse kokku puutumised; need kohtumised on tavaliselt pettumused, katastrofaalsed. Laupäeval, pühapäeval kui ta läheb välja ei ole ta kindel, et ees ootavad kokkupuuted; ta lihtsalt läheb ja otsib, et ehk leidub materjali kokkupuuteiks, mõnes filmis, või maalil.³³

Identiteedist rääkisin laiemalt eelnevalt töö esimeses osas ja konkreetse ala kontekstis teises osas. Jõudsin narratiivi - isiklikkuse kaudu ka kohtumiseni. Tõdesin, et eelistan ruumist kirjutavaid nõ isiklikke – kirjanduslikke tekste, sest neis tekib ruum, kus võivad aset leida kohtumised – just sedalaadi kohtumised teadvuse protsesside vahel, millest kõneleb Deleuze eelnevas tsitaadis. Identiteediga seostuvad ühest küljest väga konkreetseid kodu, kodutäna, aga ka laiemalt kvartali, kodulinna teema. Seega on identiteet seotud ka kohtumistega, peegeldame end nii teistes teadvustes, kui ka ruumis, millega kohtume.

---

³³ <http://www.langlab.wayne.edu/CStivale/>, „He adds that he doesn't believe in culture, rather he believes in encounters (rencontres), but these encounters don't occur with people. People think that it's with other people that encounters take place, like among intellectuals at colloquia. Encounters occur, rather, with things, with a painting, a piece of music. With people, however, these meetings are not at all encounters; these kind of encounters are usually so disappointing, catastrophic. On Saturday or Sunday, when he goes out, he isn't certain to have an encounter; he just goes out, on the lookout for encounters, to see if there might be encounter material, in a film, in a painting.”

Avalik ruum, on see kus leiavad aset kohtumised. Avalikus ruumis viibime, et kohtuda, mitte vaid teiste inimeste, ka ruumi endaga. Sõidame rattaga, rulatame, jalutame, uisutame, vaatame, vaidleme, istume ja arutame. Vaatame, näeme ja mõtestame maailma, enda ja teiste kohalolu. Kohati tekivad vaimu ja ruumi kokkupuuted, leiab aset äratundmine, kohtumine iseenda, teiste teadvustega, mõttevoolu peatamine – mõõdetava aja peatamine, hetkes viibimine, kestusesse sisenemine. Moondu mine.

Toomas Tammiss rõhutab toetudes Bergsoni ja Deleuzi teooriatele samuti avaliku ruumi olulisust rolli ühiskonna võimalusena areneda ja muutuda:

kvaliteet kui kestus

Millest me räägime, kui me tahame rääkida kvaliteedist? Arendan arutlust siinkohal edasi, toetudes põhiliselt Henri Bergsoni ning Gilles Deleuze'i töödele. Henri Bergsoni jaoks tähendab kvaliteet kestust, teisisõnu väga selgelt ajalist kategooriat. Bergsoni jaoks on kestus teatav osadeks lahutamatu paljusus, midagi küllalt lihtsalt elulist, võiks isegi öelda tavakogemuslikku, milles tajutava objekti või seisundi osadeks lahutamise asemel püütakse pigem mõista tema terviklikkust. Bergson eristab kaht tüüpi paljusust: numbrilist ja kvalitatiivset. Esimeses saab asju ruumis üksteiest eristada, üle lugeda ning nummerdada. Seda saab teha ka tunnete, liikumise või tajudega, kui mõelda nendest representatiivsete sümbolite kaudu, mida on võimalik eraldi vaadelda ning kõrvutada. Asjade üksteisest eristamine tähendab Bergsoni jaoks paratamatut ruumistamist: olukorda, kus asjad ei kattu oma kestuses, vaid on üksteisest selgelt lahku tõstetud. Teises, kvalitatiivses paljususes asetsevad asjad, tajud või tunded ajas; need kattuvad ning ei ole selgelt üksteisest eristatavad, seega ruumistatavad. Niisugune olukord on Bergsoni jaoks tõeline kestus, milles seisneb ka kvalitatiivne paljusus – teisisõnu ainus tõeline kvaliteet. Bergson toob siin näiteks kellalöögid, mida on võimalik eraldiseisvatena tajuda ning loendada, kuid milles enamik inimesi tajub pigem kogu seeria kvalitatiivset muljet. Sarnane on kogemus muusikast, kus on võimalik loendada noote, millisel puhul koguteose mõistmine muutub võimatuks, või siis just vastupidi, nautida erinevate helikõrguste samaaegsust.

*Gilles Deleuze väidab, et kestus ei ole omane vaid teadvusele, tunnetavale subjektile, vaid selleks, et niisugust olukorda tunnetada, peab kestus olema olemas ka ainelises maailmas. Deleuze kirjeldab füüsilist materjali, ainet kui kestuse madalaimat astet, seda kus tõeline eristumine, loomuerinevused Bergsoni terminites, ei ole enam võimalik. Aine puhul saame rääkida veel vaid astmeerinevustest, see tähendab, et aine, füüsiline realiteet ei ole omas lõpetatuses võimeline produtseerima enam midagi uut – loomuerinevust. Kõrvalepõikena võiks öelda, et arhitektuuris on see olnud viimase 10–15 aasta jooksul väga tuttavaks ning palju adresseeritud probleemiks. Küsimus sellest, mil viisil saab vorm kaasas käia pideva muutusega, arvestada kiirelt vahelduvate voogude ja intensiivsustega, on viimase kümnendi arhitektuursete katsetuste üks käivitavaid küsimusi. Julgeks siin väita, et Bergsoni mõistes on tegemist halvasti püstitatud küsimusega, millel vastus puudub. Deleuze näeb ruumis samaaegselt toimivat kaht vastassuunalist printsipi. Üks on ajaline kestus, milles toimib lugematu arv protsesse ning mida me tajume nii minevikuteadmise kui ka tulevikku suunatud intensioonide kaudu. Teine on materjali fikseerimine, mis ei suuda enam läbi teha radikaalset muutust: eristuda sedavõrd, et suudaks toota loomuerinevusi. Ruum, vastupidiselt vormile on suuteline osalema tõelises kestuses ning seeläbi osalema erinevuse tekkimises, uue produtseerimises. **Käesolevas kontekstis väidan, et see on avalik ruum, enamgi veel: seesugune kvaliteet on avaliku ruumi üks põhilisi ning olulisimaid omadusi, mis muuhulgas võimaldab kogu ühiskonnal muutuda ja areneda.**³⁴*

³⁴ Tammiss, Toomas (2008) **Katkestuste linn**, Ehituskunst 49/50
http://www.ehituskunst.ee/et/12/4950/toomas_tammiss_katke

3.1 SELTSIMAJAD JA LOOVALAD

Väidan, et mutused suhtumises oma linna, ruumikasutusse ja ruumiloomesse on juba hetkel toimumas. Kui 2004. Aasta paiku oli üks väheseid netiavarustes Põhja-Tallinna elu kirjeldusi pealkirjaga Ääremail - Elust Koplis³⁵, siis praegu võib leida ja ühineda igasugu kogukondadega, keda ühendab see, et neile läheb korda ümbruskonna linnaruumi areng (vt kasutatud kirjandus, valik linke). Tallinna miljööalad on viimastel aastatel olnud tegevuspaiguks ja tõestajaiks ruumi ja vaimu kohtumisel identiteediloomes. Võiks loetleda terve lehetäie pooleldi kaubanduslike pooleldi kolmanda sektori poolt genereeritud vabatahtlikke tegevusi - nende kõigi ühiseks nimetajaks ruumi ja ideniteedi kohtumine – enesemääratlus asukoha abil. Uue-Maailma Selts ja Seltsimaja, hostel, ühiskööök, auditoorium, oma leht ja suurejooneline kohalik iga-aastane tänavafestival. Nii nagu Uue-Maailmaski ka teistel miljööaladel üha avatavad ökopood/kohvikud – miskit enam kui endisaegsed nurgapood, rääkimata ideniteedita supermarketitest - edendamas kogukondlikku elu ja lävimist – Ökosahver Pelgulinnas, Herne tn Ökopood Veerennis jne. Eriti eesrindlik näide on kohvik NOP Kadriorus, siin on koos kohvik, pood, Kadrioru Selts, lastehommikud, hoovilaadad jne. Pelgulinnas peab sel nädalavahetusel oma esimest sünnipäeva Telliskivi loomelinnak ja Telliskivi Selts – kirbuturg, koonduvad vanakraamipoed, kogukonnaaiandus ja peod. Läheduses Kalamaja kohvik Boheem – pisut lihtsam ja taskukohasem kui NOP, akna taga balti jaama kirev elu, mida mõnipäev vaatad huviga, teinepäev aga tahaks võimalust kardina taha peituda. Boheemi kõrval avab täna ukseid Kalamaja ökopood, kus lubatakse igal hommikul ka värsked saiakesi. Rotermanni keskuses toimub kesklinna „võiks ju olla vägevaima“ mixed-use piirkonna professionaalne turustamine ja „käima tõmbamise püüe“ praktiliselt samasuguse skeemi kaudu. Kõlab ehk kui naisteajakirja melujutt, aga räägib samas inimeste ideniteediloomest linnaruumi kaudu ja viitab magistritöös analüüsitud teemadele vaimu ja ruumi spiraalsetest suhetest. Kas otsime väljapääsu individualismist esialgu end nende kohtade, seltsielu läbi identititseerides, vahel ka ülejäänud ümbritsevast eristuda püüdes? Miski meid oma köögist välja igatahes kutsub... See areng räägib ka sellest, et näeme ruumi enda ümber, väärtustame, oleme valmis sekkuma, ise tegema, kogema...

Vaatamata peamistele kaubandus/toitlustus- funktsioonidele on ka need näited tänapäevasest avalikust ruumist - siinkohal teadlikult kujundatud ja tundub, et oma funktsiooni identiteediloomes hästi täitvad. Ka teatavat kultuuri ja ruumi moondumist tõendavad, sest oli ju vahepeal aeg kus vanad nurgapood ja muud keldriurkad elasid edasi vaid viinapoodidena ja uusi ei tulnud ega tulnud. On ju kohvikud ajalooski olnud kultuuri ja ühiskonna uuenduste taimelavaks.

---

³⁵ www.sewercide.ee/old/artiklid-kopli.html

4. KOPLI KILOMEETER

Kopli kaubajaama planeeringu kontseptsioon selgineb minu mõtetes trips-traps-trull skeemiks, kus iga ruudu sisu toimib ja võimendub optimaalse kombineerimise läbi. Kolm ideed, millest lähtun: *kohtumised, ühendused, identiteet*. Kolm kvaliteeti, mida võimendan: *vaated, asukoht, avarus*. Ja kolm põhilist elementi, mille abil eelnevat realiseerin: *hoonestuskava, peatänav ja linearpark*. 3x3= Kopli Kilomeeter.

Intuiitiivselt ent toetudes vaimu ja meele kogemustele seostusid minu jaoks endise Kopli kaubajaama alaga katkestused ja sidusus linnaruumis. Mõtlesin avalikust ruumist kui kohtumiste võimaldajast. Need kohtumised ja pidev identiteediloome saavad omakorda vaimse katkestatuse kadumise ja sotsiaalse sidususe tekkeks hädavajalikuks. Läbi planeeringuliste otsuste tahan toetada ruumikasutaja identiteediloomet, luua võimalusi kohtumisteks, ruumiga, iseendaga, teistega...

Hommik Pelgulinna 1988. aastal (Jaan Künnapi foto)

Ideede allikad on nii ühiskonna hetkeseisus kui ümbritsevate alade kujunemisloos. Eeslinnad tekkes oli ehk küll teadvustamatut, ent samas nii ilmsikstulevat identiteedi loomist, ehk küll teisenenuna – on miljööala identiteet tänaseni tajutav, hinnatud väärtus. Agulitänavad olid avalik ruum – tänaseks on selle suures osas röövinud autod. Poolprivaatsed hoovidki on autode koduks. Nüüd sõidab tramm piki Kopli Kilomeetrit – olemasolev Põhja-Tallinna ja uus ringliin, mis ühendab Tallinna miljööalaid. Olemasoleva trammi viimine pargiäärde võimaldab Kopli tänavat laiendades lahendada Põhja-Tallinna arenedes lisanduvate autode voo viimise linna ilma, et oleks vaja Kalamaja möödasõitu.

*Keskendun eelkõige **avalikule ruumile**, soovin soodustada seal aset leidvate teadvustevaheliste ja vaimu ja ruumi kohtumiste rohkust - ala planeeringuvisiooni selgrooks on **lineaarne tegevuspark**, kõigi oma võimalustega ruumi igakülgselt kasutamiseks. Kaubajaama funktsioon teiseneb. Avan ühendused uue ala ja ümbrisevate alade vahel. Loon uue tänavatevõrgu, lineaarpargiga ristuvate tänavate selge struktuuri - kordused ja erinevused, mis võimaldavad uuel elanikul oma kvartalis orienteeruda. Ala pikisuunas säilitan kaugvaate Toompeale, mõjus avarus, vabadus. Identiteeditoomes oluline linna pidev kohalolek. Ala ristisuunas maksimeerin nähtavust, ülevaadet, silmsidet hoonete, pargitegevuste ja tänavafrondi hooneteesise ruumi vahel Turvalisust loovad nii selge ideniteeditunne, kohtumised, äratundmised kui lihtne silmside...*

English summary

The thesis concerns the former Kopli depot area in North-Tallinn. Impelled by changes in the greater infrastructure of the city the railroads and depot are moved out from an area situated between living quarters. The master thesis and project start from here.

The first main decision made is the choice of location and theme. A place – a theme – that concerns me – that I wish to draw attention to – want also others, the society to see. North-Tallinn has an interesting manifold spatial and social congregation stemming from its industrial and military history. Also the potential of redevelopment of the former industrial areas and the opening up of the city to the sea makes the choice of area reasoned.

The thesis is based on a theory of hiatus and cohesion present in the spatial and cultural/psychological realities. The area (also the whole of North-Tallinn) is cut off from the city centre and surrounding urban structure by function and incoherent infrastructure, but also by imagological-cultural means.

The thesis investigates the interrelations of space and thought – architecture and language. The processes of the cultural transformations on the every man level affect the development of space, which in its turn start to affect its users. The concept of hiatus is not presented as wholly negative and cohesion as a positive feature in both thought and space. Rather the thesis deals with searching for the meetingpoints of the themes and optimized combinations of the two in space. Also personal narratives concerning space are evaluated. Public space is valued as a possibility for the whole society to generate and reflect transformations – a space where encounters are made possible.

The thesis consists of three parts. The first deals with the terms and concepts used and gives a broader cultural background. The second part gives an analysis of the area and the main ideas of the thesis. The third part presents the choices made for the concept of the project based on the formerly presented analysis. The thesis is illustrated and searches for parallels in concepts given by Walter Benjamin, Henri Bergson and Gilles Deleuze etc.

Kasutatud kirjandus

Benjamin, Walter „The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction“ (1936)

<http://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/ge/benjamin.htm>

Bergson, Henri - Essee teadvuse vahetutest andmetest, Ilmamaa, Tartu 2006

Aine ja mälu Ilmamaa, Tartu 2007, Loov evolutsioon Ilmamaa, Tartu 2006

de Certau, Michel, „Igapäevased praktikad“, Tartu Ülikooli Kirjastus 2005

Eik Hermann, „Gilles Deleuze“ 20.sajandi mõttevoolud, toimetanud Epp Annus Tartu

Ülikooli Kirjastus, Tallinn-Tartu 2009

Grillner, Katja, „Fluttering Butterflies, a Dusty Road, and a Muddy Stone“, Critical

Architecture, ed Jane Rendell etc., Routledge 2007, lk 135-142

www.xakt.nu/grillner_haga_butterflies.pdf

Hallas-Murula, Karin, „Suurlinn Tallinn“, Eesti Arhitektuurimuuseum, 2005

Kaus, Jan, Rohtunud rajad linna nähtamatul kaardil, Ehituskunst 43/44

Mäll, Linnart; Läänemets, Märt; Toome, Teet, „Ida mõtteloo leksikon. Lõuna-, Ida- ja

Sise-Aasia“, Studia Orientalia Tartuensia. Series Nova. Vol. II. Tartu: Tartu Ülikooli

orientalistikakeskus, 2006

Mänd, Endrik, EPL 01.09.07

Nerman Robert, Pelgulinn – Kultuurikeskkonna kujunemine ja areng, Tallinn 2000

Ott, Margus - „Henri-Louis Bergson“ 20.sajandi mõttevoolud, toimetanud Epp Annus Tartu

Ülikooli Kirjastus, Tallinn-Tartu 2009

Rünkla, Indrek (2007) Avaliku ruumi asjus, Sirp 14.12.2007

<http://www.arhitektuuriaasta.ee/page/artikkel/id/7>

Saar, Anti, TÜ bakalaureusetöö “Tähesadu. Preikonograafilise intuitsiooni võimalikkus”

http://www.ut.ee/hortussemiotikus/1_2007/1.html

Tammis, Toomas, Katkestuste linn, Ehituskunst 49/50 2008

http://www.ehituskunst.ee/et/12/4950/toomas_tammis_katke

Vaik, Mait, „Tööpäeva lõpp“, 23.02.2006 <http://mait.puiestee.ee/>

Valik linke:

http://www.tallinn.ee/pohja_tallinn/

<http://et.wikipedia.org/wiki/Settelünk>

<http://www.langlab.wayne.edu/CStivale/D-G/ABCs.html>

<http://www.caritas.ee/s/index.php?page=4&item=49>

www.sewercide.ee/old/artiklid-kopli.html

<http://www.telliskiviselts.info>

<http://www.telliskivi.eu/>

<http://www.kalamaja.ee/>

<http://www.uusmaailm.ee/>

<http://www.meie.org.ee/kalamaja.html>

<http://meielinn.ee/liikumine.aspx>

<http://www.nommeteeselts.ee/>

<http://www.nhs.ee/>

<http://www.piritaselts.ee/>

Appendix

2004 - Sewercide Lo-Fi - Ääremail: elust Koplis <http://www.sewercide.ee/old/artiklid-kopli.html>

2009 - Mis toimus Seltside ja Tallinna Linnaplaneerimisameti vahelisel arutelul...
<http://www.telliskiviselts.info/toimumas/51>

2009 - Uus kultuurifestival murrab trammi abil Kopli-ksenofobia
<http://www.ekspress.ee/archive/print.php?id=27687905>

2010 - KAlaMAjas ON | Telliskivi Selts <http://www.telliskiviselts.info/meiekant/48>

2010 - facebook . Telliskivi Selts

2010 - <http://baltijaamaelu.blogspot.com>

wszystko
gówno
warteSewer-
cide
LO-FI

Lo-Fi

[Artiklid](#)
[Failid](#)
[Galerii](#)
[Viited](#)

K O P L I

Ääremail: elust Koplis

Autor: Kõnno , 2004

Hosted

Pivo bez vodki kak dengi na veter.
 (Õlu viinata on nagu tulde loobitud raha.
 Vene vanasõna.)

[Kus on
 Johnny?](#)

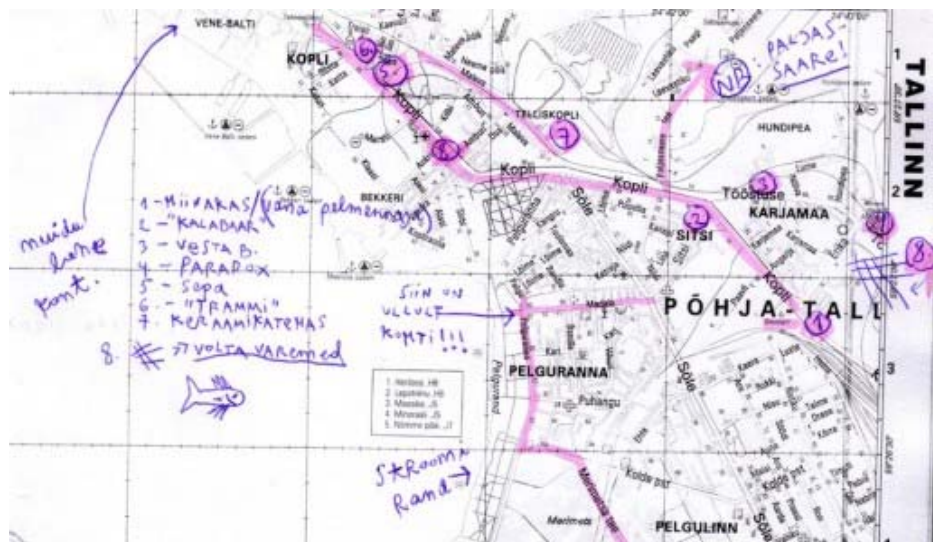
[Kus on Kim?](#)

[Paheliste
 rattaühing](#)

[Guruhark](#)

[Info](#)
[Kontakt](#)
[Foorum](#)

[f@h](#)

[Kliki, et suurt kaarti näha](#)

KOPLI pole mingi karjakoppel. Koplit peaaegu et polegi olemas, sest et see on nii uskumatu koht. Aga siiski. Koplit algab seal kus lõpeb Volta tehase kvatal. Minu Kopli piir käib seda raudteed mööda, kui Tööstust mööda läbi Kalamaja sõita, siis kohe pärast Hermeliini tanklat. Vasakut kätt jäävad varemehed, mis lõpevad Erika tänavaga. Vat sealt sellest raudteest algabki Kopli. Müürist varemete ümber ei maksa end petta lasta. Kui mööda raudteed vasakule jalutada, selgub, et see (müür) on lagunend. Müüri taga peitub umbes hektari jagu tühermaad, varemete ja põõsastega: kõikide suviste joodikute ja narkarite paradiis. Wellkamm. Ärksamad muidugi on juba **Robert Nermani** raamatut Koplit lugenud ja väidavad vastu, et enne tuleb Hundipea, Sitsi mägi ja alles siis algab Kopli. Põhimõtteliselt, jah, aga tänapäeval... üks pu** kõik...

Kui mätas juba roheline, tasub Koplit avastama minnes käia läbi Kalma pargi (endine surnuaed, ilmatu lahmakas maad, suuri puid täis kasvanud: väga morbiidne koht, 90% tõenäosusega on seal peale teie veel vaid 1-2 inimest) ja sealt raudteed mööda edasi kõmpida. Laevaremonditehase maa-alale mujalt õieti pilku heita ei saa, tasub ära küll. Kvaliteedimärgiga maja on ehk väikseim asi, millele siinkohal viidata. Edasi tulevad garaazid. Kevadel, nädalavahetuse aegu ajavad mehed Mosse ja Žigulli välja, võtavad karteril ja karbusil korgid ajava, jooivad viina, grillivad vorsti ja ajavad kõik maailma asjad jälle kenasti paika. Vat see on idüll. Siis kui ilmad päris soojaks lähevad, kolivad mehed Stroomi randa kabet mängima.

 [Ljuba ja Serena ütlevad Tere! ja siis veel, et "Meie rohkem teisi sõnu ei tea..."]

Kopli highway

Sõle tänav on Kopli highway. Põhiosa Kopli elanikkonnast käib koju ja tööle just seda teed pidi (kui käib). Sõle tänav oli 90-ndate keskel koht, kus toimetati igal aastal teatud protsent Eesti kurjadest tegudest (täpselt isegi ei mäleta, mingi 5-7%, umbes). Üldjuhul on teadmine Koplit umbes selline (keskmise taksojuhi) jutt:

...no vaata, siin, Sõle tänaval, Kolde tänava otsa juures need (litsid) passivad, sada rutsi lugu... No ja vaata seda maja sääl, sinna lähevad kah, ise räägivad, et massaažile, pidi hää olema. Teada küll, ega mina neid usu... No ja seal, sinna käis meil vahepeal püsiklient, Šura, noh, oled kuulnud?, jah?... (khmm..). Aga näe, jah, kinni panivad. Hää kunde oli, maksis ainult sajastega, tagasi ei tahtnud. Ja alati laskis oodata, niikaua kui asja ajas, ja siis Mustakale tagasi (jutt käib Angerja trammipeatuses olevast nüüdseks vist kinnipandud narkourkast). Uhh.. olemegi kohal... ma ju Vana Röövel, heh.. 85 kulli!, hee.. heh-heh-hee...

Ja muidugi!, MINSKI POOD, Sõle tänava Pärl... (nagu Pärl kohvik). Kes on Verekeskuses verd annetamas käinud (Ädala tänaval) või Pelgulinna haiglas, umbes teavad, kus see asub. Teist sellise kaubavalikuga poodi Tallinnas EI OLE.

 [Ljuba ja Serena... varastasivad kommi. (Kahepeale...)]

Ristiku tänavat pidi Kopli poolsaarele sõites on esimeseks suureks asjaks, mis silma torkab üks suur maja, üüratu sildiga STANDARD. Saite aru, jah? Standard! See on Standardi mööblitööstus. Mõneti sümboolne, et selle maja ülemistel korrustel tegutses Keskerakond, umbes aastani 2001, pakun. Siis nad kolisid Toompeale. Alati kui ma seda maja näen, mõtlen, et väga paslik sissejuhatus Koplisse. Ja Koplast väljajuhatusena rahustav (kohe-kohe, pff, tuleb Toompea ja siis Kesklinn ja siis Eesti Vabariik, oleneb kuidas sõita). Standardi söökla töötab ilmselt tänaseni, sest kus neil mujal ikka käia on. See paikneb esimesel korrusel, tuleb minna valvurist mööda ja päevasel ajal on korralik kõhutäis ilmselt odavaimate võimalike hindadega kindlustatud. Peale selle eksponeerib Standardi söökla veel klikiaegset polstermööblit, kunagi moes olnud tahvelseinu, kulunud parketti ja sovjeti-ikebaana koolkonda. Igatahes 1000x etem, kui 100 meetrit edasi paiknev Paavli Bistroom (õudne koht!).

Edasi Kopli poole sõites tuleb pärast Standardit natukese aja pärast RISELLA maja. Ja siis tuleb Lukoili peamaja (näeb välja nagu endine taarapunkt). Viimane asub Paavli tänava nurgal. Paavli tänav on iseenesest üks väga inetu tupiktänav ja sellest polegi suurt midagi kirjutada. Tupiktänav tähendab seda, et autoga sealt kusagile edasi ei saa. Jalakäijad ja jalgratturid seevastu saavad otse Sõle tänavale. Selleks tuleb veel läbida Paavli tänava lõpus laiuv tühermaa. See L-tähe kujuline suur maja, mis vasakule jääb, on seesama ühikas, kus elas too tüüp, kes pärast suuremat liiminuusutamist endale erasurnuaia otsustas rajada... Ahjaa, Paavli tänav on kuulus veel sellepolest, et selle lõpus, ühe vana laohoone teisel korrusel asub ilmselt Eesti suurim Teise Käe pood. Ma arvan et ma ei liialda öeldes, et see on nii keskmise Rimi mõõtu. Teadjad kiidavad.

[Ljuba ja Serena kõhivad siinkohal piimasuppi ja baktereid.]

Šanss, Sitsi Kala ja teised baarid...

Iseenesest mõista ei ole see mingi õnnetu "Kopli survival kit", mida parasjagu loete. Ikka lõbu, lust ja lillepidu. Kui Koplisse, siis baari! Edasi tuleb Säästumarket ja Sitsi tänava otsas, roheline puumaja keldris kohe paiknebki Sitsi Kalabaar. Viimast tuleb eraldi täavitada: AD veebruar 2004, Kõige Urkam Urgas Tallinnas. See on veel jubedam koht, kui Kassisaba õllekas (mõtlen seda kohta Tehnika tänavas, kus hiiglaslik puupeenis on õuele püsititi aetud). See kelder koosneb paksult täissuitsetatud katakombidest. Ühest kambrist teise pääsemiseks tuleb kummargil läbi käikude pugeda... Iseenesest stiilne koht. Seinal on kiri: "Meie sarvede mahajooksmise eest ei vastuta". Seajalad 10.-, Mahu õlu umbes 6.- (!) jne. Ei saa öelda, et hinnad just taskut kraabiksid. Tagasi ma sinna siiski ei kipu ja toidu kohta ei tea kah miskit öelda, "köht oli parasjagu täis", kui seda menüüd vahtisin. Hoiatusena olgu siinkohal siiski mm-m-märgitud, et sellistes kohtades võib ka mürgitada saada. Balti jaamas, trammipeatuse vastas, Skåne hotelli keldris on näiteks Volli baar. Selle klaasuksest paistab "paljutootav" sinine valgus... peale sisenemist suundute keldrisse... sumate läbi lirtsuva porivaiba, saate 14.- kroonise Oboloni, joote pool ära ja leiate klaasi põhjas hõljuva meduusi. Vaatlusel osutub see siiski nutsakuks... öjack! -- muide, baaridaami andmetel tulevad need asjad Oboloni puhul kraani seest... köh-köh. Ja veel: multiresistentse tuberkuloosi omandamise perspektiivist vaadelduna pole need kohad sugugi mitte perspektiivitud... oh ei. Pigem vastupidi.

[Ljuba ropsib, ärge segage.]

Kultuurilise tähtsusega koht terve Kopli noorsoo jaoks on ilmselt PARADOX-baar, mis paikneb Tööstuse tänaval, Volta toidubaari vastas, Balti Laevaremonditehase kõrval. Mis sest, et viimane on ilusam (ärilõunastajate koht, ikkagi), esimene ruulib täiega. Kes käinud pole, raske kirjeldada... Pruunid, mustrataolise katttega ülelöödud seinad, piljard (kohalikele "biljard"), Nigula õlu ja mis kõige tähtsam: reede-laupäevaõhtused pulmad ja tansulkad. Kui ma selle koha kunagi avastasin, viitsisin seal tuttavatega sagedamini käia. Kord oli seal klassiõhtu, 2-duuri koolibändi megakontsert... valus küll. Aga seal mängisivad teinekord ka PX-Band (lahedamaid Tallinna vene-asju üldse; ise nimetavad, et teevad acid-jazzi... misiganes – nende esinemine 2002. aasta Pilvekal jättis kustutamatu mulje) ja ühte Rasta Orchestra tüüpi nägin seal kah paaril korral. Nii ja naa, ühesõnaga. Aktsioon käib seal tänaseni. Kord kui umbes kuu aega tagasi öösi koju jalutasin (-- Shelton San ja kompanii), lõppes seal järjekordne pidu. Mingid tibid, kes uksest välja valgusid (sõna otseses tähenduses), uurisid, et kas mul oli kaa täna pidu, ja et kas korteris või klubis... uuhh! Ei saanudki aru, miks see teadmine neile vajalik oli. Tööstuse tänaval asub veel VESTA baar. Varem oli see üks mõttetu plekkputka, kus päevane toit juba paar aastat tagasi maksis 40-50 eeku (isegi praegu saab keslinnas päevaprae 35.- eest). Täna on see teisenenud mõttetuks europutkaks, kus saab lisaks mõttetule toidule ka mõttetut karaoket laulda. Mõttetutest asjadest ei pole mõtet rääkida.

*

Kui trammiga poolsaare lõppu sõita, on kohe vasakut kätt Sepa peatuses maha minnes legendaarsed LIINID. Seda peab nägema ja varsti võib olla juba hilja. Veel paar aastat tagasi tegutses seal sama legendaarne Sepa baar, kuhu tänaseks on tehtud toidupood. Seal lähedal, nii 200m, Kopli poolsaare (täna on restaureeritud) puukiriku vastas asus veidi vähem legendaarne korterbaar, kuhu minulgi oli kord au sattuda. Tegin päevasel ajal tuttavatega lähikonnas jalutuskäiku. Mõtlesime, et küsime soojenduseks tassikese teed. Saime veel seljankat ja täitsa normaalseid pelmeene. Nurgas tiksus üks pohmakas seltskond ja seinat ääres vilkusid mõned osavusmängud (kui nokib, saad paljaste tissidega tädi näha, kui ei, oled raisanud paar krooni). Seinal oli suur kiri: "Head uut aastat!" (oli jaanuari keskpaik). Nendel, kes täna-homme seda kanti avastama lähevad, tasub tšekkida endist trammidepoo putkat, kus trammijuhid varem end soojendamas käisid. See olla maha müüdnud ja täna tegutseda selles mingit sorti toitlustusasutus... pole ise käinud, ei tea (kujutan ette, et miskit Balti jaama ja Telliskivi tšeburekibaari vahepealset; iseenesest on viimaste puhul tegemist väärt söögikohtadega: mujal linnas täidetud paprikat, korralikku kapsarulli, head tšeburekki ja *viinamarja-lehe-sisse-mähitud-hakklihapastat* -- no ega-ikka (nii normaalse hinna eest) ei leia küll!

Troikast, võibolla, aga see on ka teine tera. [Selle löigu lõpetuseks veel viktoriiniküsimus: millises kohas Tallinnas on võimalik näha trammi ja trolli kõrvuti sõitmas? Mnjah. Minuarust neid kohti rohkem polegi, kui Kopli poolsaare tipus. Sinna sõidab Mustakalt troll nr. 9 ja 1. ja 2. liini trammide ümberpööramiseks sealsamas, kus 9. trollilgi. Tramm ja troll kohtuvad tegelikult veel Vabaduse platsi juures, aga seal nende teed ristuvad.]

[Ljuba ja Serena kihistavad kahepeale naerda. (Ühekaupa.)]

Pealkirjas mainitud Šanss jääb rohkem Stroomi ranna poole, kui Sõle tänavast risti üle minna ja siis Malevat mööda edasi. Sealsamas, paremat kätt. Ausalt öeldes pole see koht kunagi kutsunud... Aga vabalt võib olla nii, et see on just Teie Šanss... Sealt kohe edasi on enam-vähem samasuguse arhitektuuriga majad, nagu Tartus Narva mnt 27 ja 25 ühikad (ma pole sinna küll pärast remonti enam sattunud). Modifikatsioon on vast see, et osa rõdusid on kinni ehitatud (!!) ja pässakaid on rohkem. Ja seal silledabki meri, Stroomi düünide vahel... Kui paremale keerata ja randa mööda edasi jalutada, tuleb vastu Bekkeri sadam. Seda ümbritsevatest kvartalitest mõned Esimese Vabariigi aegadest ja väga stiilsed... see osa, mis jääb juba rohkem poolsaare tippu, on kole. Seal võib proovida Puki Pizzat. Kui isutab.

Endine Pelmennaja, tänane hiinakas

Kopli ja Erika tänava nurgal oli vanasti Pelmennaja. Selline plekist putka rohkem. Kord võtsin seal lõunaks pelmeenid ja istusin akna alla. Punased sametkardinad, kunstnahaga polsterdatud baarilett. Mistra. Peeglitega kaetud gloobus koos vastava prožega (see, mis teeb pimedat ruumi päikeseljankusid täis). Savipotis pelmeenid, hapukoore, või ja keedetud munaga. (Muide, esimene ja viimane kord, kui kusagil on pelmeenid sisse terve keedetud muna lisaks pandud, ilma et see oleks hinnas eriti kajastunud.) Pipar!

...

Siseneb mees... nu-kak?, eh.. davaika... 200 viina ja kaks kiluvõileiba. Paneb suitsu ette. Esimene mahv (pool sigaretti). Siis 100 viina. Esimene kiluvõileib. Teine mahv (teine pool sigaretti). Teine kiluvõileib. Viimane 100 grammi. Pliks-Plaks. Nu-ka, davaika. Ja uhažu, uksest välja, tšuhh. Maitea, 2 minti vist kestis asi. Kopli. Täna on samas kohas avatud esmaklassiline hiinakas, kus suitsu teha ei tohi. Sestap on seal ka vähem külatajaid. Hinnad odavamad kui Mandariinis, toiduvalik ja tase stabiilselt tiba parem (nad tegutsevad mingi 2 aastat juba).

Karjamaa bussipeatuses

Karjamaa bussipeatusest läheb igal hommikul nr. 3 bussi peale üks tegelane kes kes müüb vaheldumisi Leiburi ja Kunstihoone ees pajuurbasid. Hommikuti ikka küsib suitsu teinekord (teab küll, et ma ei suitseta). Krt, igapäev karjub mulle, osta pajuu-urrbasid!, osta paju-uurrbaa-asid!! Üks kord otsingi, imelik hakkab. Kevadelt võtsin talt ühe pundi sinillilli kah. Ise seletab: uhh, ole-sa-meheks, saan nüüd ühe koffi võtta... Raamatukogus olen seda tüüpi kah paar korda näinud. Mida teha?, ma olen sest jamast tüdinenud...

Kord kui Endel mul külas käis (jah, seesama vanamees kes ära suri ja kellele ma paar aastat tagasi [postfactumi kirjutasin](#)), teadis ta rääkida, et see maja kus ma elan (nagu enamus Stalini klassitsismist Koplis), on saksa sõjavangide ehitatud (mingil määral võib see isegi tõsi olla). Legend pajatas, et vangid ei olla oma eluga rahul olnud. Siis nad mõelnud välja sellise asja, et panevad järeltulevastele põlvedele pöranda alla tooreid kanamune... Ah et miks?... Sa vaata, munad, kui ära hakkavad mädanema, plahvatavad... no sa kujuta siis eesele ette, misuke hais sealt välja tuleb. Kesse seals' enam elada saab!? Jaah... suure vihaga panid. Eks neil ka tüdimus peal oli... [Ilmselt ta seda lugu päris välja ei mõelnud... Saksa sõjavangid olid majutatud mingitesse barakkidesse kuskile sinna ketrusvabriku lähedale, mis praegu Baltex 2000 silti kannab. Ja Endel oli nendes barakkides elektrikuks...]

Ühel hommikul oli väljas külm, umbes miinus viis. Üks mees magas bussipeatuses, ristküli asfaldil. Naba paljas ja käed laiaili, nagu teeks kallikalli. Helistasin igaks juhuks 112 (läheb veel mädanema). Üks teine kord oli veel, kui mees magas, aga see ärkas üles ja kukkus suitsetama. Ise värises. Life sucks!, täiesti ilmselt. Ega Kopli joodikutest polegi rohkem rääkida. Tüüpiline nali on, et küsivad tänaval 3 rutsi "...dlja pivo". Harvem kohtab, et värisevate kätega tegelane palub *Õllepuudeli Avamisteenust*. Pärast lubab lahkelt pika lonksu oma 7,5-protsendisest. Eino, aitüma. Terviseks!

[Ljuba ja Serena irvitasivad ja panivad suitsu ette. (Kahepeale ühe.)]

Jehoovatunnistajad

Neil on seal Puhangu tänaval, või umbes sealkandis pesa mida nad nimetavad "Kuningriigisaaliks", või kuidagi nii. Ilmselt just seepärast kohtab neid eriti sagedasti just Põhja-Tallinnas. Siin on kaks episoodi:

1.

Käin mööda Kopli tänavat. "Zdrastvuitje.. aa.. a' võ na estonskom?" "Mis te arvate, kas elu on parem järgmise kahe aasta pärast?", küsib mees. "Ee, ei ole..", vastan ausalt. "Aga miks?, piiblis on ju on kirjas, et elu läheb paremaks..." Mees nagu tahaks veel midagi lisada, ja sõnab (litaki!): "...no vaadake, eesti keeles mul kahjuks rohkem ei tule..." Teine mees kohmitseb märsi tasku kallal ja võtab sealt välja pussaka juhiseid selle kohta, kuidas asjad paremaks pöörata. "No mul on siin ainult venekeelsed...".. Rehman käega, et "Jaah, okei, pole ullu, olen juba asjaga *kursis*..." Pögenesin.

2.

Eelmisel nädalavahetusel olid tegelased mul ukse taga. Minu kodu ukse taga, mõistate? "TERE!, me oleme täna külastanud juba kõiki Teie maja kortereid. Nüüd tahaksime ka Teile ühe küsimuse esitada." Faak, mul pea vist valutas sel hetkel, ei mäleta täpselt, mida too säravasilmne noormees mult teada tahtis. Õieti, neid oli kaks, teine luuras ukse taga, see käib mul väljapoole... teda kohe ei märganud. Umbes, et "...aga PIIBLIS ju ON *Sellest* kirjutatud!". Pääsesin Vahitorni lektuurina "aktsepteerimise" hinnaga. See on köögis riulis praegu, kokaraamatu kõrval. Khmm.. Muide, see lugemine võib kohati päris lõbus olla. Üks lugu pajatas sellest, et Sunday Times'i andmeil eraldati Suurbritannias esimest korda üks vangla tiib eakatele vangidele, kuna pensionäridest vangide arv kasvab peadpööritava kiirusega: röövivad ja müüvad narkootikume; aastal 2000 vangistati 1138 kuritegelikule teele siirdunud pensionäri. Jumal näeb ja müristab JUBA HOMME...!! Minu prepareerit liha seevastu läheb järjest pehmemaks ja mahlakamaks. Eile hospitaliseeriti kaks inimest: nad neelasid keele alla. Vahitorn kokaraamatu kõrval pakub oma vaikset mõju ja paneb asjale võrtsi juurde. Nagu ma isegi, päev-päevalt üha parem mees... Onja?

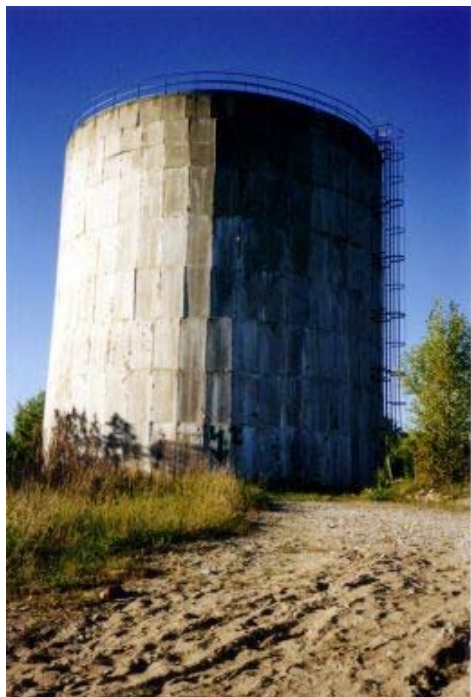

Paljassaare

Kui Tööstuse tänav ära lõpeb, tuleb keerata Sitsi mäest alla, paremale. Trammittee jäägu vasakule. Kui raudteest üle jõuate, oletegi Paljassaares. Ei ole ta nii paljas ühti. Edasi otse-otse-otse... jõuate lõpuks Katariina kaile. Suveõhtutel on seal hea õlut joomas käia ja kalamehi vaadata. Rauast pollaritel on veel lugeda venekeelseid kirju "**Frants Krull. Revel.**". Tallinna panoraam koos Pirta teega paistab suurepäraselt kätte ja kajakad karjuvad

iga ilmaga. Vahel talvel on luigid kaa seal. Kui aega rohkem, on mõtet teha poolsaarele üks rattamatk. Seal on paksult Vene armeest mahajäänud laohooneid ja angaare, hunnikutest traati ja okastraati ning lihtsalt läbu. Põhis poolsaare otsas on Tünder, suur-suur. Selle otsa tasub ronida: on veel viimane võimalus visata pilk Tallinna heitvetele, enne kui need merre uhutakse. Kusjuures – tulevad otse taamal asuvast heitveepuhastusjaamast, ei haise, ega midagi (selles mõttes OK; kui tahate mõne asja ära kaotada, nii et ise kah enam kätte kunagi ei saa, ronige sinna otsa ja visake sinna vette...). Ega see turnimine seal lubatud pole, aga keda see ikka kotib.

Katariina kai poole sõites jäävad teele veel mõned kohad. Esiteks: 24h bensukas, kust saab alati külma õlut. Siis tuleb vasakut kätt endine hotell Merihunt (jajah, täitsa nagu Jack Londoni raamatust; seesama maja, mis puuetega inimeste turvakodu ette jääb, momendil täiesti tühi... öö maksis seal kunagi ~35 eeku, teki sai, linasid mitte; mitte et ma seal ööd oleks olnud, aga kord huvi pärast küsisin). Merihundi baar oli suur ja ruumikas, ehtne klikiaegne läbukoht... Paremat kätt on kogu aeg kraanad ja laod. Mõne aja pärast on tee ääres vasakut kätt üks salapärane valge maja, aknaluukidega, ukse kohal punane sirm. Paistab mahajäetud olevat... teadagi, mis kohad need punase sirmiga kohad on. Noh, ja edasi tuleb veel üks üllatus: vahetult enne kui tee auklikuks läheb on paremat kätt... kohvik

– piljardisaal. Sees pole käinud, aga väljast paistab täitsa eurokas. Seal kõrval keset võsa on veel kalastustarvete pood, kah täitsa viisakas. Nubljää, ei usuks, kui oma silmaga poleks näinud. Selle kõrval mingid endise aiandi varemed... Edgari linnavalitsusel oli kunagi plaan pool Paljassaarest teha tööstuspargiks ja teisele poolele rajada linnukaitseala... Ma ei tea, mis sellest plaanist tänaseks saanud on.

[Ljuba ja Serena korjasid klaasikilde ja vigastasid üksteist. Sai palju nalja...]

[Aga vahel meeldib Ljubale ja Serenale hoopis keraamikatehase varemetes kala püüda ja vesta üksteisele lugusid vanadest headest aegadest...]

Kuidas me KO-ga bordelli sattusime

See on niivõrd naljakas lugu, et ei saa jätta rääkimata. Kolisin Koplisse 2000. aasta sügisel. Minu maja vastas, viiekordse hrustšovka seinal oli kinnitet silt "SAUN*BAAR". Miss-iganes, asi nõudis ekspertiisi. Ühel sügisel õhtupoolikul, kui tuul väljas juba värvilisi lehti tavatses peksta,

sisenesime KO-ga nimetatud asutuse uksest. Eimidagi. Tavaline korter. Elutoas vaatas pere eurosporti, vanaisad mängisid malet, üks mees luges nurgas raamatut. Vanaema kodus sokki, sulistas varbaid kuumas vannis ja jäi piima meega. Tõsi, idüllis rikkus vaheseina sisse ovaalikujuliselt, ilmselt ketaslõikuriga tehtud "ekraan", kus omakorda käimiseks väike avaus. Selle tagant paistis lett, kust sai tellida Mahu õlut, (6.-) ja soolakala (-3.-). Sisenedes, paremat kätt oli veel miskine "Banketisaal", aga et see oli parasjagu lukus (näppisin ära), ei morjendanud kah eriti. Enam-vähem kõik. Ahjaa. Müüjatar oli ebatavaliselt kole ja paks naine.

[...]

Läks mööda paar-kolm nädalat ja Postimehes ilmus lugu pealkirjaga "[Politsei leidis baari tagatoast lõbumaja](#)":

/.../

Reedel, 13. oktoobril nõuavad politseinikud, et naine avaks baarileti taha kaduvas koridoris ukse, mida ehib kahe knopkaga kinnitatud silt "Banketisaal". Jekaterina seisab aknakesega puitukse ette nagu müür ega lase juhtivinspektor Küllike Laiust edasi. «Siin pole kedagi, uks on lukus,» kinnitab vene keelt kõnelev baaridaam, kes teeb siin ka koristaja ja nõudepesija tööd. Viimase kvaliteeti näitavad letile laotud eri mõõtu «pestud klaasid», mille põhjas paks valge sade.

Kui Laius siiski järele ei anna, teatab Jekaterina, et tagaruumis on inimesed, aga neid ei tohi segada. «Tulid kaks neidu ja noormeest. Puhkavad,» selgitab naine käega vehkides. «Devotshki, sdesj paliitsija,» kisab ta hetke pärast ukse poole.

Uks avaneb siiski. Noormees peidab näo saunalinasse. «Banketisaal» on sisustatud peaasjalikult voodite ja diivanitega. Järgmises toas näevad politseinikud kaht alasti naist, kes seisavad keset ruumi, mille ühes seinas on dushsh. Mustadel nahkpatjadel põlvitav noormees keerab näo seinu poole. Priske poolpaljas Tatjana (24) itsitab. Nääpsuke Alla (36) jookseb eestuppa, kust leiab kõigepealt oma prillid. Kuni naised riietuvad, vaatab politsei ringi. Laual tuhatosis vedeleb kasutatud preservatiiv, samasuguseid on lillepotis ja prügikastis.

Aktsioon! Enam-vähem siis läks too koht ka kinni, seevastu kaunistused koristati alles nüüd ära, kui esimene korrus tervikuna remonti läks. Muide, heh, tolle maja teisel pool on tänaseni üleval maagiline silt "KIVITOOTED". Selle sildi sisu on iseenesest suht-koht proosaline: kunagi paiknes seal hauakivitööstus.

Ankru baari lõpp

Uksest tormasid sisse ninjad. Petja rõhises ja löi käega. Ninjad lendasid kahte lehte. Ljohha ütles, et nad on kõik süldist... Ärakalleranud inimesed! Nonoh, ühmas Petja. Frivoolne võbelus läbistas õhku rulluvate lainetena. Petja ja Ljohha võtsid pitsikese. (Järgneb vaba tõlge.)

Petja: "---MAAILM VÕNGUB ju niikuinii, mis vahet siin on... ---miks me joome?"

Ljohha: "---sellepärast joomegi, et ---*võngub*..."

Petja: "---a' persse sellega, LAS VÕNGUB"

Ljohha: "---noh, persse sellega, JOOME!"

Petja: "---mis vahet siin on?"

Siis valitses mõnda aega vaikus. Petja ja Ljohha jõid nohisedes ja kukkusid siis pikali.

[Ljuba ja Serena ei suutnud nende mehlikele võludele vastu panna.]

Pärast seda Ankur plahvatas.

*

[Ljuba ja Serena on nüüd taevas ja teevad --auh--auh!!--auh! auh!hch-
kchh!!!!...]

Loo lõpp.

No tegelikult ei ole, aga ma ei viitsi sellest lihtsalt rohkem kirjutada.

Nii et ikkagi lõpp.

[Sewercide Lo-Fi](#), 2004

[Esileht](#)

Mis toimus Seltside ja Tallinna Linnaplaneerimisameti vahelisel arutelul 25.veebruari

25. veebruaril toimus Põhja-Tallinna seltsidega Tallinna Linnaplaneerimisametis infovahetus valmiva Põhja-Tallinna üldplaneeringu kohta. Kohal olid esindajad järgmistest piirkonna seltsidest:

Telliskivi Selts
Meie Linn
Pelgulinna Selts
Linnalabor
Meie Kalamaja

Tutvustati pooleliolevat Põhja-Tallinna üldplaneeringut - mis iseenesest on äärmiselt positiivne asjade käik: avalikkusele tutvustati planeeringut, mis on veel igatpidi toores ja arengujärgus, mitte täiesti valmis lahendus. Ja äärmiselt tänuväärne oli ka planeerimisametnike nõusolek teha kokkusaamine õhtul pärast ametlikku tööaega:)

Tutvustuse käigus sai selgeks, et Põhja-Tallinn on üks äärmiselt kiiresti arenev linnaosa: praeguseks algatatud ja kehtestatud detailplaneeringute realiseerimisel lisanduks Põhja-Tallinnasse üle 20 000 elaniku (praegune rahvastikuarv linnaosas on u 60 000). Ja samas moodustavad suure osa tulevase üldplaneeringu mahust miljöoalad, mis Pelgulinnas ja Kalamajas oluliselt suurenevad. Peale selle lisanduvad ka uued alad: Sirbi, Niidi-Kopli tn ja midagi Pelgurannas. Miljöoaladel kehtivad piirangud jäävad üsna samadeks kui praegu, kuid kõikide miljöoalade hooned on reinventeeritud ja ehitusmäärused täpsustatud.

Hääd meelt teeb see, et uue parkimisalade arengukavaga vähendatakse tunduvalt parkimisnorme ja juba olemasolevatel majadel kaotatakse see sootuks. Uute majade parkimisnormi vähendatakse tunduvalt, ja see hakkab olenema ka ühistranspordi lähedusest. „Lähedus“ on aga seni defineerimata: kes teab, kas mõistlik jalutusteede trammipeatuseni on 50 või 500 meetrit.

Põhjaväilast räägiti nii palju, et Põhja-Tallinna sadamatest tulev transiit on oluliselt vähenenud, osad sadamad kinni pandud ja kuuerealistest magistraalset enam ei mõelda. Küll aga on planeeritud mööda endist raudteetammi jooksev tavaline tänav (1+1 sõidurada ja kergliiklus), mis jätkub siiski praeguste jooniste kohaselt ka läbi Stroomi metsa. Põhjenduseks see, et Sõle tänava liikluskoormust kindlasti suurendada ei tohi. Ega läbi metsa minek eriti kellelegi ei meeldi (sh osadele ametnikest), kuid tegu pidi olema vaid maa reserveerimisega ja ehitus (kui üldse) on pigem 20-25 aasta perspektiivis asi.

Transpordi valdkonnast rääkisime ka probleemist, et bussi/trolliga Kalamajast nt Uude Maailma sõitmiseks on praegu vaja suure ringiga läbi kesklinna käia ja soovitasime luua ühistranspordikoridori läbi äärelinnade, mis läbi kesklinna ei käiks.

Plaanitavate ja olemasolevate kergliiklusteede võrgu joonist vaadates jõudsid piirkonnas igapäevaselt rattaga sõitjad tõdemusele, et osasid „olemasolevaid kergliiklusteid“ tegelikkuses üldsegi olemas ei ole. Kergliiklusteede osas tuleb kevadel täpsustav ülevaatus, kuna selle osas on palju lahknemusi kaardil oleva ja tegelikkuse vahel.

Soovitasime ka rataste parkimisvõimalustele suuremat tähelepanu pöörata (nt poodide ees kohustuslikuks teha).

Arutelu käigus tõstatisid üsna teravalt hipodroomi, Seewaldi ja Kopli kaubajaama teemad.

Hetkel on Põhja-Tallinna üldplaneeringu pooleliolevas variandis määratud nii Seewaldi kui ka hipodroomi alade juhtfunktsiooniks segahoonestusala. Kui küsida, miks segahoonestus, mitte sotsiaalfunktsioonis ehitised nagu Tallinna üldplaneeringus, siis vastus oli hämmastamapanev: „selle pärast, et sellise sisuga detailplaneeringud on algatatud.“ Mitte kehtestatud - algatatud. Kui väita, et algatatud detailplaneering pole mingi lõplik otsus ning selle menetlemine on alati võimalik katkestada, oli vastus veel hämmastavam:

„Linnaplaneerimisamet täidab linnavalitsuse käsku ja peab tegema nii, nagu ülemused ütlevad. Kui linnavalitsus on detailplaneeringu algatanud, siis järelikult nad on selle sisuga nõus - ja kui nüüd sellele alale midagi muud joonistada, tullakse järgmisel päeval ütleva, et koristage see ära...“ (umbkaudne tsitaat)

Tehti ettepanek pakkuda hipodroomiomanikule vahetuseks Kopli liinide ala, mis vajab juba ammu tegusat kinnisvaraarendajat - nii saaks hipodroomi ala sotsiaalmaa funktsioonis säiluda. Mõte näis ametnikele iseenesest meeldivat, kuid sellega paluti pöörduda linnavõimude poole. Mõneti kummastav jällegi... milleks siis planeerimisamet on, kui igasugused planeerimisega seotud mõtted tuleb hoopis linnavalitsusse viia.

Ka Kopli kaubajaama ala on praeguse seisuga määratud „segahoonestusalaks,“ mis tekitas jällegi tugevat vastuseisu: paljud eelistaks Kalamaja-Pelgulinna-Vanalinna piiril näha pigem roheala. Määratud juhtfunktsiooni üritati pehmendada sellega, et „ega siis terve ala ei ole juhtfunktsioonis, ainult 51% maast peab olema, ja seega ei välista antud juhtfunktsioon ka mingis osas alast ka roheala teket.“ Mõningase

arutelu järel soostuti siiski alale „rohelistel täpid peale tegema“ ja lõpuks ka „perspektiivseks rohealaks“ määrama. Loodetavasti jäi see ikka meelde, kuigi ametlikku protokollimist ei toimunud!)

Tutvustati ka EKA linnamaastike eriala kursusetöösid, mis käsitlevad Kopli kaubajaama tulevikuperspektiive. Need soovisid planeerijad mõneks ajaks enda kätte jätta, et neid lähemalt uurida. (Ja hiljem tuleb nendest ka Telliskivi Loomelinnakus näitus muide.)

Kokkuvõtteks on suurimaks muutuseks võrreldes praegu kehtiva Tallinna üldplaneeringuga Põhja-Tallinna osas sadamaalade muutumine äri- ja elumualadeks, miljöölade suurendamine ja sealsete hoonete väärtuste täpsustumine, Kopli kaubajaamale, Seewaldile ja hipodroomile uue sihtotstarbe määramine.

Ja teiseks kokkuvõtteks võiks öelda et nii ametnike kui ka seltside esindajate seas on inimesi, kes on diskussioonile avatud, ja paraku ka selliseid, kes pole seda mitte. Ja et tegelikult pole kummalgi neist osapooltest mingit reaalset võimu.

Kommentaari postitamiseks [Logi sisse](#) või [registreeru](#)

Postitas: **TRIIN** / 18.02.2010

Kommentaariid

Algatatakse igasugu

Algatatakse igasugu planeeringuid (isegi püstiutoopliline kolme saare ehitamise idee on ju algatatud... ja pooleliolevas üldplaneeringus sees).

Algatajatelt, st linnavalitsuselt, ei saagi oodata algatatava planeeringu sisulist hindamist, sest ega nemad pole vastava hariduse ega kogemusega inimesed, vaid poliitikud. Seega ei saa algatamine olla kuidagiviisi aluseks ülplaneeringu koostamisel. Alles ametkondades menetlemise käigus tulevad mängu apoliitilised spetsialistid ja nende poolne kartus "ülemustele vastu hakata" on kummaline. Kas tõesti on asjad nii hullud, et Edgar Suur vallandaks päevapealt terve ametkonna, kui see midagi linnavalitsuse poolt algatatu (mitte veel kehtestatu) vastu julgeb öelda? Kõigest hoolimata on seda raske uskuda...

Algatatakse praktiliselt kõik, mis letile pannakse, ja võibolla just sellele loodetaksegi, et ehk järgmised ja pädevamad instantsid siis tegelevad sellega edasi ja takistavad juhu kui vaja (vähemalt komisjonides on vahel sellist suhtumist näha). Ja kui pädevama istantsi töötajad kardavad oma arvamust välja öelda, jäävadki ainsateks ütlejateks kasule orienteeritud omanik ja asjatundmatu poliitik.

Ühe linnaplaneerimisameti töötaja poolt väljaöeldud "isiklik arvamus on teistsugune, kuid ametnikuna ei saa seda välja öelda," oli kurb kuulda.

Ja veel kurvem ühe osalenud MTÜ esindaja arvamust, et linnaplaneerimisametisse küll enam kunagi mõtet tulla ei ole, sest siin ei otsustata mitte midagi...

Planeerimisest kirjutasime Linnalabori-Teelega ka sellise artikli: <http://www.ekspress.ee/news/arvamus/arvamus/t-talk-t-pehk-visioonivaene...>

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI [REGISTREERU](#)

TRIIN, 3 MÄRTS 2010 - 2:19AM

Tõmbeskusi vaja

Minu arust on kõige suurem Põhja-Tallinna probleem selles, et puuduvad tõmbekeskused. Suvel Stroomi rand midagi taolist endast küll kujutab, kuid ülejäänud ajal pole terves Põhja-Tallinnas ühtegi kohta, kuhu oleks põhjust minna. Ja kuna inimestel puudub põhjus kuhugile minna, siis puudub ettevõtjatel ka koht, kuhu kohvikuid, restorane, poode ja väiksemaid meelelahutusasutusi luua.

Noblessneri planeering (Kalamaja laiemalt) ühelt poolt, Hipodroomi arendus teiselt poolt ning Kopli liinid kolmandalt poolt, moodustavad kesklinna suhtes avatud kolmnurga teravikuga Kopli poolsaare tipu suunas. Kopli kaubajaam jääb täpselt selle keskele ehk siis paikneb kogu Põhja-Tallinna suhtes tsentris. See on ideaalne koht kuhu tõmbekeskus luua, ma usun, et enamuse Euroopa linnaarhitektide kadestaksid meid sellise unikaalse võimaluse pärast. Vaevalt, et on palju linnu, mille nii suures linnajaos nii ideaalsel kohal nii suur tühik paikneb.

Teised nimetatud arendusprojektid on hetkel küll aktuaalsemad, kuid minu arust tuleks just kaubajaama teema tõsiselt arutlusele võtta.

Ja muude asjade koha pealt - Põhjaväilale loomulikult ei. Teede laiendamine ja parkimise teema on väga kohaspetsiifiline ja niimoodi tervikuna jah/ei stiilis seda käsitleda ei saa. Ühistranspordi teemat tuleks käsitleda terve linna kontekstis, kergliikluse koha pealt pole asi ka praegu tegelikult väga hull, saab rattaga liigelda küll.

Kuid põhiline on siiski minu jaoks see, kuidas teha nii, et meelelahutuseks, söömiseks vms ei pea alati kesklinna sõitma. Potentsiaali on meil ju praktiliselt kõikide muude linnaosadega võrreldes tohutult.

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI [REGISTREERU](#)

MART, 22 VEEBRUAR 2010 - 3:22PM

Tõmbekeskused

Jah, see on tõesti imelik ja uurimist vääriv teema, et miks Põhja-Tallinnas ei ole mingit suurt Kaubanduskeskust. Siin on umbes 60 tuhat elanikku, mis on Lasnamäe järel teine tulemus. Kas puudub sobiv vaba plats? Kopli Kaubajaama alale toovad suhteliselt väikesed tänavad - seepärast ei ole see koht selliseks tõmbekeskuseks minu meelest sobiv. Eelistaksin siin roheala.

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI [REGISTREERU](#)

AIVO LILL, 28 VEEBRUAR 2010 - 1:03PM

Kaubandus

Tänase seisuga on olemas paar Säastumarketit ja Rimi, mis iseenesest suudavad teenindada kohalikke elanikke. Lähim suurem keskus on kindlasti sadamamarket ja samuti on oluline fakt et paiknetakse väga lähedal kesklinnale (vaja on head ühistranspordihendust ja kergliiklusteid). Ei

pooldaks mõne ekstra suure kaubanduskeskuse teket, mis tahestatmata toob kaasa rohkem autotransporti ning , mis ei toeta väikeettevõtlust. Pigem säilitada olemasolevad poeketid (Põhja-Tallinna Rimi, Säästumarketid), jälgida, et kogu linnaosa ulatuses on olemas mõni suurem toidu- ja esmatarvete kauplus ning soodustada ja luua paremaid tingimusi väikeettevõtluse arenguks, mis tegelikult Põhja-Tallinna tüüpi linnaosale kõige iseloomulikum.

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI [REGISTREERU](#)

KAIRI, 1 MÄRTS 2010 - 3:01PM

Ma ei pidanudki silmas suure

Ma ei pidanudki silmas suure angaarilaadse kaubanduskeskuse loomist a la Rocca Al Mare või Ülemiste Keskus, vaid keskmistest ja väikestest teenindus-, kaubandus- ja kultuuripindadest läbipõimitud keskkonda, mille sekka sobiksid ka väikesed pargid, lastemänguväljakud, välikohvikud jms. Kopli kaubajaama ala on piisavalt suur, et seda kõike ära mahutada, tegemist on ju umbes sama suure alaga kui Vanalinn.

Ja samuti rääkisin ma Põhja-Tallinnast laiemalt. Rimi on selle servas, Tallinna suuruses linnas 5 km kaugusele poodi käimine ei ole normaalne. Säästumarket oma ülimalt piiratud kaubavalikuga on pigem nishipood. Saia, piima ja mõnikord ka midagi värsket võib ju sealt osta aga üldiselt ebakvaliteetsema ja -tervislikuma toiduvalikuga poodi annab otsida. Minu arust.

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI [REGISTREERU](#)

MART, 1 MÄRTS 2010 - 4:37PM

Jah, seda küll, kirjeldatud

Jah, seda küll, kirjeldatud teenindus-, kaubandus- ja kultuuripindadest läbipõimitud keskkonna vastu ei ole mul midagi. Minu idee on aga tõesti see, et piirkonda ei tekiks ala Rocca Al Mare sarnaseid keskusi, loomulikult on see näide veidike ülepaistatud :) aga et ei oleks ühte keskust, mille eesmärk on teenindada ära kõik piirkonna elanikud, vaid piirkonna peale oleks ära jaotatud nõ Rimi (kui me räägime eelkõige toidukaupadest) suurusega kaubanduskeskused, see mis peoketiga täpselt tegu ei olegi hetkel oluline. Ma hindan väga Põhja-Tallinna identiteeti, mis koosneb erilimestest linnaosapiirkondadest, sealsete omalaadsete väikeste tõmbekeskustega ning elanikega. Seetõttu ongi Põhja-Tallinn unikaalne linnaosa Tallinnas, et teda ei anna määratleda ühesuguse kompaktses piirkonnana, millele oleks iseloomulik eelkõige kindlat ajajärku iseloomustav hoonestusstruktuur. Laiemalt tahaks näha rohkem läbimõeldud lahendusi, mis oleksid seotud kohalike oludega, mitte lihtsalt karp kuhugi, ja siis arvestakse et Põhja-Tallinna linnaosa raadiuses on nüüd inimesed toidetud. Aga läbipõimitud keskkond olekski just see õige suund:)

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI [REGISTREERU](#)

ANONYMOUS, 2 MÄRTS 2010 - 11:07AM

MTÜ Telliskivi Selts, Telliskivi 60, Tallinn. Abi ja lisainfo: info@telliskiviselts.info

29. aprill 2009 13.49

Uus kultuurifestival murrab trammi abil Kopli-ksenofobiat (1)

Kevad toob Tallinna linnakultuuri uue omapärase festivali Trammar, mille esimene aktsioon toimub 16. mail Muuseumide öö raames.

Eero Kaur

Eesmärgiks on tekitada huvi erinevates linnaosades toimuva vastu. Korraldajad näevad trammi kui linnakultuuri sümbolit. Festival tutvustabki just trammiliini äärde jäävaid paiku ja asutusi.

„Asja mõte on väga lihtne. Et Tallinn on ajalooliselt kogum erinevatest küladest - nagu Sitsi, Karjamaa, Sibulaküla jpt, aga inimesed kipuvad ikka ringlema vaid oma „asumis“ ja vanalinnas, siis peaks kunstitramm vähemalt Kadrioru-Kopli suunal olema heaks võimaluseks ja julgustuseks minna tutvuma, mis toimub mujal Tallinnas,“ märkis projekti kunstiline juht ja ajalehe KesKus peatoimetaja **Juku-Kalle Raid**. „Balti Jaamast Kopli poole mõeldes olen ikka inimeste seas teatud ksenofobiat täheldanud; inimesed justkui pelgaks kõike seda, mis Kalamajast Sitsi ja Kopli suunas jääb. Tegelikult jääb palju huvitavaid, häid ning ajalooliselt ja ka tänaselt põnevaid asju“.

Sihtasutus Tallinn 2011 eestvedamisel toimuv [TrammarT](#) avab elamustee Kadriorust Kalamaja kaudu Koplisse. Festivali üheks eeskujuks on Helsingis juba 20 aastat edukalt toimiv Kunstide Öö, mille küllastajate arv ületab 100 000 piiri.

TrammarTi avalööök toimub laupäeval, 16. mail Kadrioru pargis Trammipargi puhkpilli orkestri saatel.

TrammarT teeb koostööd kultuuriasutustega, mis asuvad trammiliini ääres. Korraldajad näevad linnakultuuri esinemist kõikjal: muuseumides, kõrtsides, linnasaunas, kaubanduskeskustes ja isegi linnasaunas. Kuna paljudele lastele on juba üksnes trammisõit elamus, siis programmi koostades on mõeldud ka lastele ja peredele.

„TrammarTi sõnum on, et kultuur on oluline sõltumata piirkondade iseärasustest, mis konservatiivsel lähenemisel kultuuri tavamõiste alla ei pruugi mahtuda,“ ütleb Juku-Kalle Raid.

Järgmine TrammarT on juba plaanis sügiseks liinil Kopli-Ülemiste. Kultuuripealinna aastal 2011 peaks toimuma juba mitmepäevane festival terves trammivõrgus.

See leht on trükitud EESTI EKSPRESSI internetiväravast
Aadress <http://www.ekspress.ee/archive/article.php?id=27687905>

Esileht

KALAMAJAS ON

Kalamajas on igasugu ägedaid kohti, inimesi, üritusi, kultuuri ja subkultuuri. Seega mõtlesime, et oleks viimane aeg hakata kõike seda üles kaardistama - nii omadele kui võõrastele. Natuke tegime hääde naabritega juba algust, aga paljud on tõenäoliselt välja jäänud. Palun täiendage nimekirja, kui meenub midagi, mis meile ei meenunud, ja õige pea saab meil olema eriti äge interaktiivne piirkonna kaart. Muide, need kaardile minevad asjad ei pea üldse ainult ametlikud ettevõtted olema: kui müüte kuskil nurgapeal kasvõi omatehtud leiba, siis ka selle võib täitsa vabalt kirja panna. Ja veel teine "muide": kui selle lihtsama kaardikihistusega mäele saame, kvõtame ette olemasoleva ja tuleva arhitektuuri - lihtsalt selleks, et Kalamajaga tutvumiseks enam arvuti tagant tõusma ei peaks. Ee... või siis pigem selleks, et õue minnes teaks, mida vaatad/mida vaadata.

KULTUUR / ENESETÄIENDUS/ MEELELAHUTUS

ArtDepoo galerii - Jahu 12, www.artdepoo.com

Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseum (EKKM) - Põhja puistee 35, ekkm-came.blogspot.com

Non Grata stuudiod - Vana-Kalamaja 42, www.performance.ee/ngstudios/about.htm

SooSoo galerii - Soo 4, <http://www.sosoo.ee>

MÄSU galerii - Tööstuse 1, m2su.blogspot.com

Kultuurikatel - Põhja puistee 27, kultuurikatel.blogspot.com

Energia avastuskeskus - Põhja puistee 29, www.energiakeskus.ee

Linnahall - Mere puistee 20

Lennusadam, muuseumilaevad (Eesti Meremuuseum) - Küti 15a, www.meremuuseum.ee

Patarei merekindlus - Kalaranna 2, www.patarei.org/est

Lastemuuseum (Tallinna Linnamuuseum) - Kotzebue 16,

www.linnamuuseum.ee/lastemuuseum

Salme Kultuurikeskus (sh. huviringid) - Salme 12, www.salme.ee

Kalamaja raamatukogu (Tallinna Keskraamatukogu) - Kotzebue 9/11,

www.keskraamatukogu.ee/index.php?id=1631

Teo teater - Vana-Kalamaja 9a, www.teoteater.ee

Säästva Renoveerimise Infokeskus (SRIK, koolitused) - Väike-Patarei 5 www.renoveeri.net

Tallinna Joogakoda (koolitused) - Niine 9

Stuudio Tasapisisasakaal (treeningud) - Graniidi 1, www.tasapisisasakaal.ee

Kalma saun - Vana-Kalamaja 9a, www.bma.ee/kalma

LÄHIMAD VÄLJASPOOL KALAMAJA:

Paks Margareeta (Eesti Meremuuseum) - Pikk 70

Eesti Lastekirjanduse Keskus - Pikk 73

Miinimuuseum (Eesti Meremuuseum) - Uus 37

Pelgulinna rahvamaja - Telliskivi 56

Telliskivi Loomelinnak (arvukalt eri funktsioone) - Telliskivi 60

Eesti Filmiarhiiv - Ristiku 84

Standardi maja (nt. tantsukool) - Kopli 25

SÖÖGI- / JOOGIKOHAD

Kohvik Moon - Võrgu 3, www.kohvikmoon.ee

kohvik Boheem - Kopli 18, www.boheem.ee

restoran 5+ - Niine 2, 6811350

Skäne hotelli restoran - Kopli 2c, www.hotelskane.eu

Shnelli hotelli kohvik - Toompuiestee 37, www.gohotels.ee

restoran Travel - Toompuiestee 37 (jaamahoone 2. korrus), www.gohotels.ee,

www.baltijaam.ee

Internetikohvik Sookoll - Soo 42, www.areks.ee 6415207

Peetri Pizza - Tööstuse 47a, www.peetripizza.ee/index.php?lang=est&main_id=125 -
 Tööstuse Bistroom - Tööstuse 48a www.anmarera.ee
 hiina restoran Hanlong - Kopli 78b (Erika nurk), www.hanlong.ee
 Garden Cafe - Põhja puistee 23 (Domina Inn Ilmarise hotell), ilmarine@dominahotels.ee,
 6140969, 6140900
 restoran Il Marine - Põhja puistee 23 (Domina Inn Ilmarise hotell),
http://www.dominahotels.com/eng/tallinn_hotel_estonia_domina_inn_ilmarine/restaurants.htm
 PizzAmore - Kopli 4c, 6413549, 5050607
 baar Kolm lövi - Kopli 14
 Kohvik 24h (pannkoogi- ja beljašibaar) - Toompuiestee 37 (end. jaamahoone)
 Piramida pubi - Tööstuse 13, 6440909
 restoran Han - Kotzebue 13a, <http://www.han.ee/et/>
 baar Mistika - Kotzebue 14
 Patarei puhvet (suvel) - Kalaranna 2 (merepoolne külg), www.patarei.org/est

LÄHIMAD VÄLJASPOOL KALAMAJA:

bistroom - Toompuiestee 33a (Eesti Posti Põhja-Tallinna kandekeskus)

POED / TURUD

Söök / jook

Balti jaama turg - Kopli 1
 jaamahoone siseturg - Toompuiestee 37/Kopli 1
 Roheline turg (lille- ja juurviljaletid) - Kopli 1 (Balti jaama trammipeatus)
 Mahetoodete kauplus Bioteek (avatase märtsis) - Kopli 18, <http://www.bioteek.ee/>
 Salme keldripood - Salme 35 (Tööstuse nurk)
 Kungla keldripood Heleen - Kungla 18 / Tõllu 14
 Internetikohvik Sookoll - Soo 42, <http://www.areks.ee/>, 6415207
 alkoholipood Cristall - Soo 28
 kondiitriäri Araxes - Kopli 4/Vana-Kalamaja 1, 6415339, 6623648
 alkoholipood Araxes - Kopli 4/Vana-Kalamaja 1, 6415339, 6623648
 toidu ja alkoholi pood - Tööstuse 1
 Statoili pood - Põhja puistee 33
 Säästumarket - Telliskivi 61 (Kopli nurk), <http://www.smarket.ee/>
 Põhja Rimi - Soo 1 (Põhja puistee nurk), <http://www.rimi.ee/>

Asjad

Majatohter (vana maja remonditarbed) - Väike-Patarei 5, <http://www.majatohter.ee/>
 Suva sokipood -Vana-Kalamaja 16, <http://www.suva.ee/>
 Alma pood (kodutarbed) - Vana-Kalamaja 1
 kodutarvete pood - Vana-Kalamaja 7a
 käsitööpood (laupäeviti) - Salme 15
 Balti jaama turg - Kopli 1
 tehnikapood R.D.S. - Vana-Kalamaja 17
 kalastustarvete pood - Tööstuse 47a
 sanitaartarvete pood - Tööstuse 47a
 kauplus Motodepoo - Telliskivi 62, <http://www.motodepoo.ee/>
 lemmikloomatarvete pood - Telliskivi 61 (Kopli nurk), <http://www.smarket.ee/>
 ökopood - Telliskivi 61 (Kopli nurk), <http://www.smarket.ee/>
 kosmeetikapood - Telliskivi 61 (Kopli nurk), <http://www.smarket.ee/>
 kotipood - Telliskivi 61 (Kopli nurk), <http://www.smarket.ee/>
 fotopood - Telliskivi 61 (Kopli nurk), <http://www.smarket.ee/>
 ehte- ja kunstipood - Telliskivi 61 (Kopli nurk), <http://www.smarket.ee/>
 prillipood - Telliskivi 61 (Kopli nurk), <http://www.smarket.ee/>
 Säästumarket - Telliskivi 61 (Kopli nurk), <http://www.smarket.ee/>
 filmipood - Soo 1 (Põhja puistee nurk), <http://www.rimi.ee/>
 mänguasjapood - Soo 1 (Põhja puistee nurk), <http://www.rimi.ee/>
 Põhja Rimi - Soo 1 (Põhja puistee nurk), <http://www.rimi.ee/>
 Statoili pood - Põhja puistee 33

LÄHIMAD VÄLJASPOOL KALAMAJA:

disaini, redisaini ja retro pood Hõng - Telliskivi 49, <http://www.hõng.ee/>

Kasutatud riided / mööbel / muu kraam

Balti jaama turg - Kopli 1

Lahe Leiukas - Kopli 14 (Vabriku/Kotzebue nurk), <http://www.leiukas.ee/>

Humana - Kotzebue 27 (Kopli nurk), <http://www.humanae.ee/>

Odava vanakraami pood - Vabriku 7a

Uuskasutuskeskus - Telliskivi 61 (Kopli nurk)

LÄHIMAD VÄLJASPOOL KALAMAJA:

kirbuturg (teatud nädalapäevadel) - Telliskivi 60 (Telliskivi Loomelinnak)

vanakraamipood Mööbeldaja - Telliskivi 60a, <http://moobeldaja.blogspot.com/>

Tamara1965 (retrodisain, laupäeviti) - Telliskivi 57, www.tamara1965.edicypages.com

Tagurpidi lavka - Telliskivi 60, <http://tagurpidilavka.wordpress.com/lavkapaevad/>

Ettetellitavad toidu- ja kodutarbekaubad

Bioteek (mahetooded) - Kopli 18, <http://www.bioteek.ee/>

Maakauba ladu (kätte saab laupäeviti kl. 12-15) - Volta 32, www.maakaup.com

TERVIS / SPORT / LÕOGASTUS

Kalamaja apteek - Kotzebue 9/11, <http://www.apteek1.ee/contact.asp?action=0&c=tallinn&contactid=5&type=9>

Kalamaja Perearstid - Tööstuse 13, 6412503

Kalma saun - Vana-Kalamaja 9a, <http://www.bma.ee/kalma/>

Stuudio Tasapisasakaal (pilatese, jooga, balleti, shindo, peotantsu, idamaise tantsu treeningud) - Graniidi 1, <https://www.tasapisasakaal.ee/>

Joogakoda (Tallinna Joogaühing) - Niine 9

Kalamaja Spordiselts - Vabriku 18, kss@kss.ee, 56505854, 5060494

Noorte Mereklubi - Uus-Kalamaja 6, <http://www.hot.ee/merekclubi/>

Oriental House Relaxing Studio - Kalaranna 6/Võrgu 10, <http://www.orientalhouse.ee/>

TEENUSED / ETTEVÕTTED

kingsepp - Vana-Kalamaja 28 (Soo nurk)

kingsepp - Kopli 20/Malmi 10

Fotopesa - Malmi 10 www.fotopesa.ee

juuksur - Vana-Kalamaja 7a, <http://84.52.28.46/shop/index.htm>

juuksur Belluslux - Kotzebue 7

juuksur Pallmella - Soo 30, <http://www.pallmella.ee/>

Stuudio Camilias (maniküür, pediküür, massaaž) - Vana-Kalamaja 34, www.camilias.ee, 5145417

Noole Ilusalong - Noole 4, <http://www.nooleilusalong.ee/>

Lastekekus Ellit (laste päevahoid) - Vana-Kalamaja 20a, <http://www.ellit.ee/pages/et/ellit-lastekeskus.php>

Moto Hotell - Volta 9, <http://motohotell.ee/>

Motodepoo (hooldus, remont) - Telliskivi 62, <http://www.motodepoo.ee/>

trükikoda - Tööstuse 47a

trükikoda K-Print - Kopli 25, <http://www.k-print.ee/>

parkla - Suurtüki 12 (Toompuiestee ja Põhja puiestee vahel)

Nõu(hau) / intelligentne meelelahutus / muu

SRİK (renoveerimise, remontimise alane jm. nõu; koolitused) - Väike-Patarei 5, www.srik.ee, www.renoveeri.net

Kalamaja FotoStuudio Fotogeen - Niine 11

Arhitektuuribüroo Urban Mark - Niine 11, <http://www.urbanmark.ee/>

Agabus, Endjärvi & Truverk Arhitektid - Niine 11, 6827801, 5114455

ArhitektuuriAgentuur - Niine 11, <http://www.arhitektuuriagentuur.ee/>

Kauss Arhitektuur - Niine 11, <http://www.kauss.ee/>

st arhitektid - Niine 11, <http://www.starhitektid.ee/ee/index.php>

Arhitektuuribüroo Zokkel - Niine 11, <http://www.zokkel.ee/>

ÕÕ-ÕÕ Arhitektid - Kopli 4, <http://www.oo-oo.ee/>

Nord Projekt arhitektuuri- ja inseneribüroo - Kalasadama 4, <http://www.nordprojekt.ee/>

Nukufilm animatsioonistuudio - Niine 11, <http://www.nukufilm.ee/>

Klaasiklubi - Niine 11, klaasiklubi.edicypages.com

Saviklubi - Niine 11, www.saviklubi.ee

Transpordi infokeskus - Valgevase 3A, print@infonet.ee, 6413098

Põhja-Tallinna valitsus - Niine 2, <http://www.tallinn.ee/g4106s39488>

Tallinna Kalju baptisti kirik - Kalju 1, <http://www.kalju.ee/>

Päästearmee - Kopli 8, 6413330 (<http://www.pelastusarmeija.fi/estonia/?l=ea&c=1>)

LÄHIMAD VÄLJASPOOL KALAMAJA:

Telliskivi Loomelinnak (kõiksugu funktsioone) - Telliskivi 60

Tamara1965 (mööbli restaureerimine) - Telliskivi 57, www.tamara1965.edicypages.com

ROHEALAD

Kalamaja kalmistupark - Tööstuse/Kungla

Laste mänguväljak - Vana-Kalamaja 15 ja 17 vahel

LÄHIMAD VÄLJASPOOL KALAMAJA:

Skoone bastion - Põhja puistee/Toompuiestee

Toompark - Toompuiestee

LASTELE

Tipa-tapa mängutuba - Tööstuse 47a, <http://www.tipa-tapa.ee/>

Lastekeskus Ellit - Vana-Kalamaja 20a, <http://www.ellit.ee/pages/et/ellit-lastekeskus.php>

Lastemuuseum (Tallinna Linnamuuseum) - Kotzebue 16, <http://www.linnamuuseum.ee/lastemuuseum/>

Energia avastuskeskus - Põhja puistee 29, <http://www.energiakeskus.ee/>

Salme Kultuurikeskus (sh. huviringid) - Salme 12, <http://www.salme.ee/>

Kalamaja raamatukogu (Tallinna Keskraamatukogu) - Kotzebue 9/11,

<http://www.keskraamatukogu.ee/index.php?id=1631>

Teo teater - Vana-Kalamaja 9a, <http://www.teoteater.ee/>

Stuudio Tasapitasakaal - Graniidi 1, <https://www.tasapitasakaal.ee/>

LÄHIMAD VÄLJASPOOL KALAMAJA:

Eesti Lastekirjanduse Keskus - Pikk 73

KOOLID / LASTEAIAD

Kalamaja Põhikool - Vabriku 18, <http://www.kp.tln.edu.ee/>

Vana-Kalamaja Täiskasvanute Gümnaasium - Vana-Kalamaja 9,

<http://www.vktg.tln.edu.ee/>

Kalamaja Lasteaed - Vana-Kalamaja 28a, kalamaja@la.tln.edu.ee, 6413656

lasteaed Mudila - Niine 8d, <http://www.mudila.ee/>

lasteaed Kelluke - Uus-Kalamaja 6, <http://www.hot.ee/lasteaedkelluke>

MUU

Prügi konteinerid / taara vastuvõtt

plastik, metall, klaas - Tööstuse/Graniidi nurk

plastik, metall, klaas - Kotzebue/Vana-Kalamaja nurk

plastik, metall, klaas - Uus-Kalamaja (lasteaia kõrval)

plastik, metall, klaas; taara - Soo 1 (Põhja puistee nurk, Põhja Rimi juures)

plastik, metall, klaas; taara - Telliskivi 61 (Kopli nurk, Säätumarket juures)

paber (v.a. ajalehed) - Põhja puistee 33 (Statoili juures)

LÄHIMAD VÄLJASPOOL KALAMAJA:

plastik, metall, klaas - Uus 37 juures parklas

plastik, metall, klaas, joogikartong - Aia .../Uus... (Vanalinna Rimi parkla)

taara - Uus ... (Vanalinna Rimi taga)

taara - Ahtri ... (Norde Centrumis)

Pangaautomaadid

SEB - Toompuiestee 37 (Balti jaam)

SEB; Swedbank - Telliskivi 61 (Kopli nurk, Säastumarket)

Swedbank - Toompuiestee 37 (Balti jaam)

Swedbank - Soo 1/Põhja puiestee 17 (Põhja Rimi)

Swedbank - Põhja puiestee 33 (Statoil)

Sampo - Soo 1/Põhja puiestee 17 (Põhja Rimi)

Sampo - Toompuiestee 37 (Balti jaam)

LÄHIMAD VÄLJASPOOL KALAMAJA:

SEB; Swedbank - Kopli 69b (Olympic kasino)

Swedbank - Telliskivi 24

Majutus

Karjatare kodumajutus ja külaliskorterid - Väike-Laagri 4, <http://www.karjatare.ee/et/>

hotell Domina Inn Ilmarine - Põhja puiestee 23, <http://www.dominahotels.com>

[/eng/tallinn_hotel_estonia_dolina_inn_ilmarine/](http://www.dominahotels.com/eng/tallinn_hotel_estonia_dolina_inn_ilmarine/)

hotell Skåne - Kopli 2c, <http://www.hotelskane.eu/>

hotell Shnelli - Toompuiestee 37, <http://www.gohotels.ee/>

Pindade üürimine / ürituste korraldamine

muuseumilaevad (Eesti Meremuuseum) - Küti 15a, <http://www.meremuuseum.ee/>

Patarei merekindlus - Kalaranna 2, <http://www.patarei.org/est/>

Stuudio Tasapitasakaal - Graniidi 1, <https://www.tasapitasakaal.ee/>

Kalma saun - Vana-Kalamaja 9a, <http://www.bma.ee/kalma/>

KAVANDAMISEL

nn. Kultuuri kilomeeter (vana raudteetamm, Kultuurikatel-Noblessneri tehas)

Põhjaväil

Patarei ala - Kalaranna 2

end. Noblessneri tehase ümberehitus - Tööstuse 48

Tallinna raekoda/linnaalitsushoone - Põhja puiestee 33

Linnahalli renoveerimine - Mere puiestee 20

Energia avastuskeskus ümberehitus - Põhja puiestee 29

Kommentaare postitamiseks [Logi sisse](#) või [registreeru](#)

Postitas: TRIIN / 16.02.2010

Kommentaarid

Kauplused

Tere - ka meie maja all on pood Volta 32 avatud 9.00- 19.00 .

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI

IVAR KONT, 16 APRILL 2010 - 1:27PM

[REGISTREERU](#)

parandus

avastasin, et saan ise sisu muuta, nii et eemaldasin oma algse jutu, aga kommentaari ennast ei

saa kahjuks kustutada.

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI [REGISTREERU](#)

ALARI, 4 MÄRTS 2010 - 10:02PM

Re: parandus

hetkel on jah nii, et kommentaare maha võtta saavad ainult adminid. selleks tuleb süsteemi veidi muuta, et ka teised enda (aga mitte teiste) kommentaare eemaldada ja muuta saaksid - st varsti saad:) aga seda muidugi juhul, kui sa oled kommenteerinud oma nime alt. kui jätad anonüümse kommentaari, siis ei saa programm aru, et tegu on sama inimesega ja ei luba sul seda ikka maha võtta ega muuta. Turvalisuse kaalutlused eksole, kes teab, äkki midu mõni hakkab teiste inimeste juttu pahatahtlikult muutma või midagi.

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI *TRIIN, 4 MÄRTS 2010 - 11:28PM*
[REGISTREERU](#)

Telliskivi 60 A asuva

Telliskivi 60 A asuva vanakraamipoe nimi on Mõobeldaja ja koduleht hetkel

<http://moobeldaja.blogspot.com/>

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI *ANONYMOUS, 3 MÄRTS 2010 - 3:14PM*
[REGISTREERU](#)

turud

Lavkapäevad Telliskivis

andke andeks kui juba kirjjas ja ma dubleerin. lihtsalt ei jaksa kõike lugeda =>

<http://tagurpidilavka.wordpress.com/lavkapaevad/>

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI *ANONYMOUS, 2 MÄRTS 2010 - 7:52PM*
[REGISTREERU](#)

niine 11

Niine 11 ei ole loomeinkubaator :)

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI *ANONYMOUS, 26 VEEBRUAR 2010 - 12:10PM*
[REGISTREERU](#)

RE:niine 11 hmm on jah

RE:niine 11

hmm on jah sellised uudised, et leping lõpetati: <http://www.e24.ee/?id=117839>

ometi seal need ettevõtted tegutsevad (vähemasti nende kodukatel on aadressiks märgitud

Niine 11), ju siis mingis muus juriidilises vormis... vist:)

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI *TRIIN, 26 VEEBRUAR 2010 - 10:16PM*
[REGISTREERU](#)

jah,

muidugi tegutsevad :) ikka sellises vormis, et on firma, kellele kuulub maja ja on teised firmad, kes üürivad seal ruume.

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI *ANONYMOUS, 27 VEEBRUAR 2010 - 9:40AM*
[SISSE](#) VÕI [REGISTREERU](#)

Teavitage ka, kui...

...avastate, et

mõni loetletud asutus on end sulgenud, või

mõni uus on peagi tekkimas, või

oskate kavandamisel olevate piirkondade juurde lisada kompaktset infot sisaldavaid linke

vms.

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI *KRISTINA, 25 VEEBRUAR 2010 - 2:16PM*
[REGISTREERU](#)

TAMARA1965

Tamara1965 asub Telliskivi 57 ja on avatud laupäeviti 12-16. Vintage-ja retrodisain - mööbel,

lambid, aksessuaarid, riided jne. Lisaks vintage mööbli restaureerimine. Koduleht
www.tamara1965.edicypages.com.

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) *ANONYMOUS, 25 VEEBRUAR 2010 - 5:02PM*
VÕI [REGISTREERU](#)

Kalamajas on

Kalamajas on veel:

KLAASIKLUBI
klaasiklubi.edicypages.com
ja
SAVIKLUBI
saviklubi.ee

Mõlemad Niine 11

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI *ANONYMOUS, 23 VEEBRUAR 2010 - 11:16PM*
[REGISTREERU](#)

Kalamajas on

Aitäh!

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI *KRISTINA, 25 VEEBRUAR 2010 - 12:59PM*
[REGISTREERU](#)

Ülo-Tarmo Stöör

Arhitektuuri ja lauatennise sõbrad :)
ÕÕ-ÕÕ ARHITEKTID
www.oo-oo.ee
Kopli 4-2

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI *ANONYMOUS, 19 VEEBRUAR 2010 - 6:33PM*
[REGISTREERU](#)

Võtame arvesse

Tubli, algus tehtud.

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI *KRISTINA, 20 VEEBRUAR 2010 - 6:21PM*
[REGISTREERU](#)

mõned lingid ei tööta

Palun kontrollige mõned lingid üle!

Näiteks säästva renoveerimise infokeskus - neil on nüüd uus leht minu meelest
<http://www.renoveeri.net/>

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) *ANONYMOUS, 23 VEEBRUAR 2010 - 12:46PM*
[SISSE](#) VÕI [REGISTREERU](#)

www.renoveeri.net on maas

www.renoveeri.net on maas jah... aga uut Tallinna sriki kodukat ka ei õnnestunud leida. Ehk on neil nihtsalt mingi ajutine jama.

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) *TRIIN, 24 VEEBRUAR 2010 - 12:25AM*
VÕI [REGISTREERU](#)

mõned lingid ei tööta

Tänud tähepanelikkuse eest.

SRIK-i oma oli paari päeva eest veel töokorras, nii et loodame esialgu probleemi ajutisusele ja siis vaatame edasi...

KOMMENTAARIDE POSTITAMISEKS *KRISTINA, 25 VEEBRUAR 2010 - 1:01PM*

[LOGI SISSE](#) VÕI [REGISTREERU](#)

Neti- jm. aadressid

Tänulikud oleme ka kõigi täpsustuste eest majanr., internetilehe, kontaktandmete (muutumise) osas!

KOMMENTAARIDE *KRISTINA, 25 VEEBRUAR 2010 - 1:31PM*

POSTITAMISEKS [LOGI SISSE](#) VÕI [REGISTREERU](#)

MTÜ Telliskivi Selts, Telliskivi 60, Tallinn. Abi ja lisainfo: info@telliskiviselts.info

Facebook | Telliskivi Selts - Mozilla Firefox

File Edit View History Bookmarks Tools Help

http://www.facebook.com/group.php?gid=109514442418753&ref=ts#/pages/Telliskivi-Selts/140613656272?ref=ts

Most Visited Getting Started Latest Headlines

Windows Live Hotmail Facebook | Telliskivi Selts Kalamaja blogi

facebook Search Home Profile Account

Telliskivi Selts

Like

Wall Info Photos Discussions Reviews Events

Telliskivi Selts + Others Telliskivi Selts Just Others

Telliskivi Selts 14 - 16 mai, aga eriti 15 mai: Kalamaja päev!

KALAMAJA PÄEV | Telliskivi Selts
www.telliskiviselts.info

15. mail on Kalna sauna taga ja ümber igasugu aksiooni. Kava veel täiustub ja täieneb, aga kindlalt on tulekul mõnus laadpäev, etendused, kontserbid, töötoad, avalikud diskussioonid... Põhikorraldajad ...

Tue at 11:45pm · Share

2 people like this.

Telliskivi Selts

Muinsuskaitsekuu üritused Kalamajas-Pelgulinnas | Telliskivi Selts
www.telliskiviselts.info

Kolmapäeval, 28. aprillil kell 17 korraldab Säästiva Renoveerimise Infokeskus koos Tallinna Kultuuriväärtuste Ametiga koostöö – ringkäigu Kalamajas. Jalutame, arutame ja vaatame restaureeritud maju. Kogunemine Väike Patarei 5, ringkäik algab Kõie ja Vana-Kalamaja tänava nurgalt. ....

April 22 at 12:25pm · Share

2 people like this.

Telliskivi Selts 3. Kolmapäeval, 28. aprillil kell 17 korraldab Säästiva Renoveerimise Infokeskus koos Tallinna Kultuuriväärtuste Ametiga koostöö – ringkäigu Kalamajas. Jalutame, arutame ja vaatame restaureeritud maju. Kogunemine Väike Patarei 5, ringkäik algab Kõie ja Vana-Kalamaja tänava nurgalt. Kõie tänava kaudu läheme

Telliskivi

Suggest to Friends

Telliskivi selts on Kalamaja-Pelgulinna elanike ühendus. Kodukas on www.telliskiviselts.info. Telliskive ei müü. Telliskivi Loomelinnakut ei oma ega haldada. Oleme niasamä lüüsad.

7 Friends Like This
6 of 7 Friends See All

Regina Tahiti Heli Pill Andres Männart

Create an Ad

Kui palju Sina liigud?
www.kajala.com

Lüü meiega, liigu teadlikult, aita muuta liikumisharjumust - näita eeskujut!

Like

Tule jooksma ja kõndima!
www.kajala.com

Tervisejooks ja tervisekõnd

Saa osa tervisespordi energiast! Jookse igal kolmapäeval või kõnni igal neljapäeval maist septembrini! Uuri lähemalt!

Like

Chevrolet Chat (9)

Done

10:26 29.04.2010

Balti Jaam 2010-2021 - Mozilla Firefox
File Edit View History Bookmarks Tools Help
http://baltijaamalu.blogspot.com/

Most Visited Getting Started Latest Headlines

Windows Live Hotmail Facebook | Telliskivi Selts Balti Jaam 2010-2021

887

PILGUHEIT BALTI JAAMA ELLU - AJAVEEB, NÄITUS JA ÜHISPILDISTAMINE. TEOKS SAANUD TALLINNA KULTUURIPALINNA 2011 OOTAMISE AASTA PROJEKTI 52 IDEED RAAMES JA TOEL. TULE JAAMA NING JÄÄDVUSTA SEALSET KESKKONDA JA INIMESI FOTODE VÕI JOONISTUSTENA. LUGUDE JA PILTIDE OTSE BLOGISSE POSTITAMISE AADRESS ON HUNDU.BALTIJAAM@BLOGGER.COM.

neljapäev, 29. aprill 2010
Video näituse avamiselt

Ma ei tea, kas te ehk peate Tallinn 2011 inglise keelse lehekülje fänniks hakkama, et seda näha, aga too pole ju suur vae? Räägin teile inglise keeles, praegu, kui kirjutan, ei ole ise veel vaadanudki. ETV kodulehel on üleval ka minu juttu Terevisioonis (28.04, Terevisioon, kell 7:53, numbrit näed ekraani peal). Esmaspäevases ajalehes Pealinn olen kah sees, õigemini tagaküljel. Ja Kuhu minna portaalil olen Näituste-messide rubriigi Soovitame lahtris esimene. Andke teada, kui veel kajastusi märkate.

mis kus millal
Näitus: 26.04. -14.05.2010

NÄITUS ON AVATUD!!! Vabaduse väljaku tunneli kõikse pikemas osas. Pildistamis-joonistamisaktsioon: 30.04.2010 kell 10:00 [soovi korral tulge 8:27 kui tuleb Moskva rong] kuni 21:00 [soovi korral olge või südaööni, aga mina lähen küll viimase trammiga koju sest ega ma hull pole] Väljuv Moskva rong läheb kell 22:00 ja seal

Done